

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra české literatury

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PORTFOLIO PROFESNÍHO ROZVOJE MICHAELY VLČKOVÉ
PORTFOLIO OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT BY MICHAELA
VLČKOVÁ

Michaela Vlčková

Vedoucí práce: PhDr. Veronika Laufková, Ph.D.

Studijní program: Vychovatelství

Studijní obor: B-VYCH

2024

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Portfolio profesního rozvoje Michaely Vlčkové potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 16. 5. 2024

Podpis: Michaela Vlčková

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala PhDr. Veronice Laufkové, Ph.D. za její cenné rady, podporu a vysoce profesionální přístup.

ABSTRAKT

Profesní portfolio Michaely Vlčkové je důkladným a obsáhlým dokumentem reflektujícím autorčin profesní vývoj v oblasti vychovatelství. Portfolio se skládá z deseti kapitol, z nichž každá se zaměřuje na specifický aspekt pedagogické dráhy autorky.

První klíčovou částí portfolia je esej s názvem „Jak lze literaturu pro děti využívat ve školní družině k rozvoji různých dovedností a schopností dětí“. Tato esej podrobně analyzuje metody a techniky, jakými může být dětská literatura integrována do každodenních aktivit ve školní družině, a jak přispívá k rozvoji čtenářských, jazykových a sociálních dovedností žáků.

Druhou významnou částí je případová studie Základní školy a Mateřské školy Na Beránku v Praze 12. Tato studie nabízí hluboký vhled do konkrétních pedagogických přístupů a metod používaných v této instituci, s důrazem na podporu čtenářství a rozvoj dovedností dětí v rámci školní družiny. Obsahuje detailní popis prostředí školy, pedagogických strategií a výsledků implementovaných programů.

Třetí část portfolia obsahuje strukturovaný životopis autorky, který detailně mapuje její vzdělání, profesní zkušenosti a další kvalifikace. Tento životopis poskytuje čtenáři ucelený pohled na profesní dráhu Michaely Vlčkové a její odbornou připravenost pro roli vychovatelky.

Další část portfolia je konspekt knihy „Učitelské vyhoření, proč vzniká a jak se proti němu bránit“ od Ireny Smetáčkové. Tento konspekt shrnuje klíčové body knihy, které jsou relevantní pro pedagogy a nabízejí praktické rady a strategie pro prevenci a zvládnutí vyhoření v učitelské profesi.

Pátou kapitolou je profesniografický rozbor vychovatelské profese. Tento rozbor podrobně popisuje povinnosti, požadavky na vzdělání a odbornou přípravu, dovednosti a osobnostní předpoklady, pracovní podmínky a perspektivy vychovatelské profese. Je to komplexní analýza, která může sloužit jako cenný zdroj informací pro ty, kteří se zajímají o tuto profesní dráhu.

Šestou částí portfolia je písemná příprava na přímou pedagogickou činnost, která zahrnuje konkrétní výukové plány a materiály používané autorkou ve školní družině. Tato část

ilustruje její pedagogické dovednosti a schopnost efektivně plánovat a realizovat vzdělávací aktivity.

Poslední částí portfolia je reflexivní úvaha o autorčině studiu na vysoké škole a její závěrečné myšlenky o profesním růstu. Tyto úvahy poskytují osobní pohled na význam a dopad vysokoškolského vzdělání na profesní a osobní rozvoj Michaely Vlčkové.

Toto portfolio není pouze záznamem profesního růstu, ale také inspirací pro další pedagogy, kteří chtějí reflektovat svou profesní cestu a rozvíjet své dovednosti.

KLÍČOVÁ SLOVA

Portfolio, profesní rozvoj, školní družina, vychovatelství

ABSTRACT

Michaela Vlčková's professional portfolio is a thorough and comprehensive document reflecting the author's professional development in the field of education. The portfolio consists of ten chapters, each focusing on a specific aspect of the author's teaching career.

The first key section of the portfolio is an essay entitled 'How children's literature can be used in the nursery to develop children's different skills and abilities'. This essay analyses in detail the methods and techniques by which children's literature can be integrated into everyday activities in the after-school club and how it contributes to the development of pupils' reading, language and social skills.

The second major part is a case study of the Na Beránku Primary School and Kindergarten in Prague 12. This study offers an in-depth insight into the specific pedagogical approaches and methods used in this institution, with an emphasis on the promotion of children's literacy and skill development within the school playgroup. It includes detailed descriptions of the school environment, pedagogical strategies, and outcomes of the programs implemented.

The third part of the portfolio contains a structured biography of the author, detailing her educational background, professional experience and other qualifications. This biography provides the reader with a comprehensive view of Michaela Vlčková's career path and her professional preparedness for the role of educator.

Another part of the portfolio is a synopsis of the book "Teacher burnout, why it occurs and how to defend against it" by Irena Smetackova. This synopsis summarises the key points of the book that are relevant to educators and offers practical advice and strategies for preventing and managing burnout in the teaching profession.

The fifth chapter is a career analysis of the teaching profession. This analysis details the duties, education and training requirements, skills and personal attributes, working conditions and prospects of the teaching profession. It is a comprehensive analysis that can serve as a valuable resource for those interested in this career path.

The sixth part of the portfolio is a written preparation for direct teaching activities, which includes specific lesson plans and materials used by the author in the school nursery.

This section illustrates her teaching skills and ability to effectively plan and implement educational activities.

The last section of the portfolio is a reflective reflection on the author's college studies and her final thoughts on professional growth. These reflections provide a personal perspective on the importance and impact of higher education on Michaela Vlčková's professional and personal development.

This portfolio is not only a record of professional growth, but also an inspiration for other educators who wish to reflect on their professional journey and develop their skills.

KEYWORDS

Education, portfolio, professional development, school group

OBSAH

1	Předmluva.....	10
2	Profesní strukturovaný životopis	11
3	Esej: Jak lze literaturu pro děti ve školní družině využívat k rozvoji různých dovedností a schopností dětí.....	14
4	Seznam prostudované odborné literatury vážící se obsahově k předmětům studia.....	23
5	Konspekt knihy Učitelské vyhoření, proč vzniká a jak se proti němu bránit, Irena Smetáčková.....	25
5.1	Vědomí vlastní hodnoty.....	27
5.1.1	Musím být perfektní?.....	30
5.1.2	Mám odstup, nebo jsem stále „ve vleku“?	32
6	Profesiografický rozbor.....	35
6.1	Popis profese.....	35
6.2	Pracovní činnosti.....	36
6.2.1	Povinnosti.....	37
6.2.2	Rozložení pracovní činnosti.....	38
6.3	Požadavky na vzdělání a odbornou přípravu.....	40
6.4	Dovednosti a osobnostní předpoklady vychovatele	41
6.5	Pracovní podmínky	46
6.6	Perspektiva profese	51
7	Případová studie.....	53
7.1	Úvod.....	53
7.1.1	Představení školy	53
7.1.2	Kontext a důležitost čtenářství ve školní družině.....	55
7.1.3	Cíle případové studie	57
7.2	Teoretický rámec.....	58
7.2.1	Role školní družiny ve vzdělávacím procesu.....	58
7.3	Přehled strategií rozvoje čtenářství	59
8	Písemná příprava na přímou pedagogickou činnost	62
	Závěrečná reflektivní úvaha o vlastním studiu.....	66

Použitá literatura	68
Přílohy	I

1 PŘEDMLUVA

Pro svou bakalářskou práci jsem zvolila formu portfolia profesního rozvoje. Tato volba mi umožnila komplexně zmapovat můj profesní vývoj a zamyslet se nad klíčovými aspekty mé pedagogické práce. Portfolio vnímám jako cenný nástroj pro pochopení vlastních profesních cílů a pro další profesní růst.

Věřím, že každý pedagog by měl neustále reflektovat své poslání a cíle své práce. Portfolio mi v tomto procesu pomohlo uvědomit si, co je pro mě v profesi skutečně důležité a jakým způsobem mohu nejlépe přispívat k rozvoji mých studentů.

Portfolio se skládá z deseti částí, které se věnují různým aspektům mé pedagogické dráhy. Každá část se zaměřuje na specifické téma a společně tvoří ucelený obraz mého profesního profilu. V odborné eseji jsem se zabývala tématem „Jak lze dětskou literaturu ve školní družině využívat k rozvoji různých dovedností a schopností žáků“. V konspektu knihy jsem se zaměřila na knihu, která by se mohla stát nepostradatelným pomocníkem a zdrojem inspirace pro všechny pedagogy, kteří usilují o udržení psychického a fyzického zdraví a o nalezení rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem. Struktura portfolia mi pomohla systematicky zmapovat mé pedagogické zkušenosti a dovednosti a zdůraznit klíčové momenty, které ovlivnily mé pedagogické myšlení a praxi. Určité poznatky a zkušenosti, které jsem získala během studia na vysoké škole, mě posunuly o krok vpřed v mém životě.

Součástí portfolia jsou také praktické příklady mé pedagogické práce, jako jsou výukové plány (písemná příprava na přímou pedagogickou činnost), materiály a reflexe. Věřím, že tyto ukázky pomohou lépe ilustrovat můj pedagogický přístup a mé pedagogické dovednosti.

Jsem přesvědčena, že portfolio profesního rozvoje může být užitečným nástrojem pro všechny pedagogy, kteří se chtějí zamyslet nad svou profesní cestou a nad dalšími kroky ve svém profesním rozvoji. Také by mohla být inspirací a motivací pro další studenty.

2 PROFESNÍ STRUKTUROVANÝ ŽIVOTOPIS

Profesní strukturovaný životopis

Osobní a kontaktní údaje

Jméno a příjmení: Michaela Vlčková

Datum a místo narození: 22. 8. 1974, Chomutov

Adresa: Suvorovova 174, 282 01 Český Brod

E-mail: vlckova.m@naberanku.cz

Mobil: +420 608 245 018

Vzdělání

- 2021 – nyní

Bakalářský studijní program: Vychovatelství

- 2010–2013

Střední škola obchodní, Belgická, Praha 2

Obor – Podnikání

- 1995–1997

Pedagogické Centrum Praha 1

Obor – Pedagogicko-psychologické minimum

- 1989–1992

Střední Odborné Učiliště Technické, Praha 9

Obor – Technicko-administrativní pracovnice

Pracovní zkušenosti

- 2010 – nyní

Zaměstnavatel: **ZŠ a MŠ Na Beránku, Praha 12**

Pracovní zařazení: vychovatelka školní družiny

- 2009–2010

Zaměstnavatel: **Kompleta Vlček, s.r.o. Roudnice nad Labem**

Pracovní zařazení: administrativní pracovnice

- 2007

Zaměstnavatel: *Občanské sdružení OPORA*

Pracovní zařazení: pečovatelka

- 2003–2004

Zaměstnavatel: *Obchod Večerka*

Pracovní zařazení: soukromé podnikání

- 2000

Zaměstnavatel: *ZŠ Jungmannova, Roudnice nad Labem*

Pracovní zařazení: Vychovatelka na škole v přírodě

- 1993–1996

Zaměstnavatel: *ZŠ Angelovova, Praha 4*

Pracovní zařazení: vychovatelka školní družiny

- 1992–1993

Zaměstnavatel: *ČKD Lokomotivka, Praha 9*

Pracovní zařazení: administrativní pracovnice

Dosavadní praxe

- 2013–2019

Vedení výtvarného kroužku pro děti

Další vzdělávání pedagogických pracovníků

- Bezpečně v kyber! – Rozšířená verze (kurz)
- Efektivní řešení konfliktů v jednání s rodiči žáků (osvědčení)
- Jak pracovat s metodikou dopravní výchovy pro ZŠ (osvědčení)
- S asistenty k lepší škole: Jak podporovat úspěšnost dítěte ve vzdělávání (osvědčení)
- Čtenářská gramotnost ve volnočasových aktivitách (osvědčení)

(skeny všech osvědčení jsou vloženy na konci práce v části ,přílohy‘)

Počítačové znalosti

Základní znalosti na PC

MS Office

Řidičská oprávnění

Skupina B – osobní automobil

Zájmy

Cestování, turistika, výlety, práce s dětmi, hudba, plavání

3 ESEJ: JAK LZE LITERATURU PRO DĚTI VE ŠKOLNÍ DRUŽINĚ VYUŽÍVAT K ROZVOJI RŮZNÝCH DOVEDNOSTÍ A SCHOPNOSTÍ DĚTÍ

Literatura pro děti má ve školní družině obrovský potenciál rozvíjet různé dovednosti a schopnosti žáků. Její využití jde daleko za hranice pouhé četby; nabízí inspiraci pro aktivity, které žáky baví, stimulují jejich tvořivost a podporují širokou škálu schopností, od čtenářské gramotnosti po sociální dovednosti či emoční inteligenci.

Literatura pro děti a mládež je část literatury určená dětem. Lze ji rozdělit na intencionální – určená přímo dětem a neintencionální – určená původně dospělým.

Čtenářská gramotnost je celoživotně se rozvíjející vybavenost člověka vědomostmi, schopnostmi, dovednostmi, postoji a hodnotami potřebnými pro užívání všech druhů textů v různých individuálních i sociálních kontextech.¹

Celkově lze říci, že literatura pro děti má ve školní družině zásadní místo pro rozvoj široké škály dovedností. Překonávání výzev spojených s různými zájmy žáků a s materiálními omezeními vyžaduje od vychovatelů kreativitu a systematický přístup, ale výsledky v podobě zlepšení sociálních, čtenářských a tvůrčích dovedností žáků jsou nepopiratelné.

Rozvoj čtenářských dovedností je v dnešní době klíčový, protože většina žáků začíná trávit stále více času na sociálních sítích už v mladém věku. S rostoucím vlivem digitálních technologií, které přinášejí téměř neomezený přístup k informacím a zábavě, je třeba řešit potenciální rizika, jež mohou z tohoto prostředí plynout, a zároveň posilovat dovednosti, které umožní žákům vyvíjet se v kriticky smýšlející a informované jedince.

Za prvé, čtenářské dovednosti jsou nezbytné pro rozvoj kritického myšlení. Ve světě sociálních sítí, kde se informace šíří rychlostí blesku a mohou být často povrchní či zkreslené, je schopnost analyzovat a vyhodnocovat obsah zásadní. Čtení knih pomáhá žákům porozumět textu v kontextu, rozpoznat záměr autora a naučit se rozlišovat mezi

¹ Čtenářská gramotnost ve výuce: metodická příručka. Kolektiv autorů. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. ISBN 978-80-86856-98-8

ověřenými informacemi a těmi nepodloženými. Tím se zvyšuje jejich schopnost rozpoznat manipulativní obsah a rozhodovat se informovaně.²

Dále je zde otázka pozornosti a soustředění. Knihy vyžadují udržení pozornosti po delší dobu, což je v ostrém kontrastu s krátkými a rychle se měnícími informacemi na sociálních sítích. Trávení času čtením knih pomáhá žákům rozvíjet trpělivost a schopnost se soustředit. To nejenže umožňuje hlubší porozumění textu, ale také zlepšuje kognitivní dovednosti, jako je paměť a schopnost argumentovat.

Čtení také rozšiřuje slovní zásobu a obohacuje jazykové schopnosti. Obsah na sociálních sítích je často omezený na krátké a jednoduché fráze, které mohou snížit rozmanitost jazyka, s nímž se žáci setkávají. Naopak knihy představují bohatý svět slov a výrazů, jež mohou žáky inspirovat a pomoci jim rozvíjet komunikaci na vyšší úrovni.

V neposlední řadě čtení knih podněcuje empatii a schopnost nahlížet na věci z různých perspektiv. Žáci se prostřednictvím literárních příběhů mohou vcítit do životů a emocí jiných postav, čímž se učí porozumět odlišným úhlům pohledu a lépe rozpoznávat své vlastní pocity.³

Práce s knihou je zásadní pro rozvoj čtenářské gramotnosti, což znamená nejen schopnost číst text, ale také jej interpretovat, diskutovat o něm a uplatňovat získané znalosti v běžném životě.⁴ Ve školní družině můžeme pracovat s knihami zábavným způsobem, který probouzí zájem o čtení, motivuje žáky k tomu, aby se ke knihám vraceli, a rozvíjí u nich vztah ke knihám jako k něčemu příjemnému a obohacujícímu.

Čtenářská gramotnost má mnoho složek, od porozumění základnímu obsahu až po schopnost aplikovat získané znalosti v praxi a aktivně sdílet své názory. Jedním z klíčových aspektů čtenářské gramotnosti je potěšení ze čtení, což je vnitřní motivace, která

² SADHA, Mesa Salsabila, Novitri NOVITRI a M. SYARFI. The Correlation between Social Media Usage and Reading Ability of English Department Students at University, s.12-19.

³ RAFIQ, Muhammad, Andleeb ASIM, Muhammad Tufail KHAN a Muhammad ARIF. The Effects of Social Media on Reading Habits, s. 45-65.

⁴ STRAKOVÁ, Jana. *Vědomosti a dovednosti pro život: čtenářská, matematická a přírodovědná gramotnost patnáctiletých žáků v zemích OECD*, s. 111.

u dětí často pramení z pozitivních zkušeností s knihami.⁵ Při četbě ve školní družině je důležité vytvářet uvolněnou a podporující atmosféru, která žákům poskytne radost ze čtení. K tomu mohou pomoci knihy, které jsou poutavé svým tématem, jazykovými prostředky a obsahují ilustrace, jež žáky zaujmou.

Předčítání knih mladším žákům ve školní družině umožňuje učít je základům čtenářské gramotnosti, jako je porozumění textu nebo schopnost diskutovat o příběhu. Interaktivní čtení zahrnuje otázky k ději, postavám a ilustracím, což napomáhá zapojení dětí a zároveň je motivuje k udržení pozornosti. Žáci si díky otázkám vytvářejí své vlastní představy o příběhu a sdílejí své dojmy s ostatními, což rozvíjí jejich komunikační dovednosti a sociální gramotnost.

Když žáci začnou číst sami, družina může uspořádat čtenářské kluby nebo diskuze o knihách, kde mohou žáci sdílet své názory, učit se naslouchat ostatním a formulovat své myšlenky. Takové aktivity podporují analytické myšlení, dovednost argumentovat a schopnost uplatňovat získané znalosti v různých situacích.

Literatura pro děti ve školní družině tedy působí jako základní kámen pro rozvoj čtenářské gramotnosti, poskytuje dětem prostor pro vyjádření jejich myšlenek a názorů a podporuje v nich zájem o knihy jako zdroj zábavy i poznání.

Pro plánování aktivit s literaturou pro děti je výhodná metoda E-U-R (evokace, uvědomění si významu informací a reflexe), která pomáhá dětem postupně propojovat nové informace se stávajícími znalostmi a zkušenostmi.⁶ Tato metoda je efektivní, protože aktivně zapojuje žáky do učení a poskytuje jim rámec, díky kterému mohou poznatky nejen získat, ale také s nimi pracovat, diskutovat o nich a zapojit je do svých dřívějších zkušeností.

První fáze, evokace, je důležitá pro probuzení zájmu žáků o téma. Žáci se při ní seznamují s knihou, vytvářejí si představy o jejím obsahu, mohou klást otázky a sdílet své první dojmy. Tím, že se žáci aktivně podílejí na úvodní diskuzi, si vytvářejí rámec, do kterého mohou

⁵ TOMÁŠKOVÁ, Iva. *Rozvíjíme předčtenářskou gramotnost v mateřské škole*, s. 95-97.

⁶ HAUSENBLAS, O. – KOŠTÁLOVÁ, H. Co je E-U-R. Praha: Kritické listy č. 22, 2006., dostupné online https://kritickemysleni.cz/wp-content/uploads/2020/05/KL22_web.pdf

začlenit nové informace. Evokace probouzí zvědavost a poskytuje žákům motivaci se dále učit.⁷

Aktivita při evokaci mohou zahrnovat předběžné otázky týkající se obálky knihy nebo ilustrací, brainstorming na téma, které příběh představuje, nebo sdílení podobných zážitků z dřívější četby. Vytváření hypotéz o obsahu knihy podporuje dětskou fantazii a pomáhá jim aktivně propojit nové informace s již známými fakty.⁸

Ve fázi uvědomění žáci propojují nové informace s tím, co již vědí, a snaží se porozumět obsahu knihy. V této fázi se žáci aktivně seznamují s textem, zkoumají jej, diskutují o něm a porovnávají své předchozí představy s novými poznatky. Je to klíčový moment, kdy získávají nové poznatky a rozšiřují svou perspektivu.

Pedagogové mohou využít různé techniky, jako je například sdílení dojmů v menších skupinkách, tvorba ilustrací inspirovaných knihou nebo dramatizace příběhu. Žáci si tímto způsobem mohou prožít text v kontextu, což podporuje jejich hlubší porozumění a schopnost integrovat nové informace.⁹

Fáze reflexe umožňuje žákům ohlédnout se zpět na proces učení a formulovat vlastními slovy, co nového se dozvěděly a jak se jim pracovalo. Reflexe je klíčová, protože dává žákům příležitost zhodnotit své úsilí a pochopit, jakým způsobem získaly nové znalosti. Tím se posiluje jejich sebedůvěra a schopnost samostatně se učit.

Reflexe může probíhat prostřednictvím skupinové diskuze, individuálního psaní nebo kreslení myšlenkové mapy, kde žáci znázorní své poznatky a vztahy mezi nimi. Díky těmto aktivitám si žáci utřídí informace, které získaly, a upevní nové znalosti.

Metoda E-U-R nabízí ucelený přístup k učení, při kterém jsou žáci vedeni k aktivnímu objevování světa knih. Žákům pomáhá lépe se zapojit do procesu učení, podporuje jejich kreativitu a umožňuje jim prožívat literární příběhy mnoha různými způsoby, čímž přispívá k rozvoji jejich čtenářských i sociálních dovedností.¹⁰

⁷ TOMÁŠKOVÁ, Iva. *Rozvíjíme předčtenářskou gramotnost v mateřské škole*, s. 95-97.

⁸ tamtéž

⁹ tamtéž

¹⁰ TOMÁŠKOVÁ, Iva. *Rozvíjíme předčtenářskou gramotnost v mateřské škole*, s. 95-97.

Literatura pro děti ve školní družině přispívá k rozvoji sociálních dovedností. Při diskuzi o přečtených knihách, společném čtení nebo dramatizaci příběhů se žáci učí spolupracovat, naslouchat ostatním a respektovat různé názory. Tímto způsobem získávají cenné zkušenosti v komunikaci, které jim pomáhají stát se sebevědomějšími a vnímavějšími jedinci, a naplňující klíčové kompetence důležité pro kvalitní život v současné společnosti.

Diskuze o přečtených knihách je účinným prostředkem pro rozvoj komunikačních schopností. Žáci jsou povzbuzováni, aby vyjadřovali své vlastní názory a zapojovali se do dialogu s ostatními. Učí se formulovat své myšlenky, naslouchat různým úhlům pohledu a přemýšlet o tom, jak by příběh mohli vylepšit nebo jaký konec by mu dali. To všechno rozvíjí schopnost kriticky uvažovat a obhajovat své názory. Diskuze zároveň vytváří prostor pro empatii, kdy se žáci učí respektovat názory a pocity druhých, i když se s nimi nemusí vždy ztotožňovat.¹¹

Společné čtení je další aktivita, která může významně podpořit rozvoj sociálních dovedností. Při něm mohou žáci společně objevovat nové světy, sdílet své dojmy a motivovat se navzájem k četbě. Společné čtení také učí žáky zodpovědnosti za svůj podíl na aktivitě, ať už jde o správnou výslovnost, střídání se ve čtení nebo o spolupráci při tvorbě výkladů.¹²

Dramatizace příběhů je obzvláště vhodná pro práci ve školní družině, protože žáci se při ní učí nejen chápat text, ale také jej interpretovat prostřednictvím vlastních emocí a gest. Dramatizace umožňuje žákům zapojit se do role postav, které znají z knih, a prostřednictvím hraní scén z příběhu se snaží lépe pochopit jejich motivace. To rozvíjí jejich schopnost vcítit se do jiných perspektiv a interpretovat motivace druhých, což je klíčová sociální dovednost.¹³

Práce s knihou pomáhá žákům rozvíjet komunikační schopnosti i sdílením příběhů vlastními slovy. Při této aktivitě mají žáci příležitost vyprávět, jak chápou příběh nebo co jim na knize

¹¹ PRÁZOVÁ, Irena, Kateřina HOMOLOVÁ, Hana LANDOVÁ a Vít RICHTER. *České děti jako čtenáři*, s. 100.

¹² PRÁZOVÁ, Irena, Kateřina HOMOLOVÁ, Hana LANDOVÁ a Vít RICHTER. *České děti jako čtenáři*, s. 107.

¹³ MARUŠÁK, Radek. *Literatura v akci: Metody dramatické výchovy při práci s uměleckou literaturou*. Praha: AMU, Divadelní fakulta, katedra výchovné dramatiky, 2010. 196 s. ISBN 978-80-7331-172-8.

přišlo nejzajímavější. Podporuje to jejich schopnost vyjádřit své myšlenky jasně a srozumitelně, což je základem efektivní komunikace. Když žáci vyprávějí o tom, co se jim na příběhu líbilo, učí se také předávat ostatním informace atraktivním způsobem a motivovat je k přečtení dané knihy.

Sociální a komunikační dovednosti jsou zásadními předpoklady pro úspěch v osobním i profesionálním životě, a proto je důležité rozvíjet je již od útlého věku. Literatura pro děti ve školní družině k tomu nabízí ideální prostředí, kde se žáci mohou učit prostřednictvím příběhů, které je baví a inspirují. Tím, že žáci pracují společně na pochopení příběhů a sdílejí své názory, získávají nejen dovednosti potřebné pro komunikaci, ale také se učí empatii a spolupráci, což jsou klíčové hodnoty pro harmonický rozvoj každého dítěte.¹⁴

Příběhy mohou sloužit jako inspirace pro kreativní aktivity, jako je kreslení ilustrací, dramatizace nebo hudební doprovod ke knihám. Tyto aktivity podporují tvořivost a zároveň upevňují emoční zážitky žáků z četby. Činnosti založené na knihách tak rozvíjejí schopnost žáků vyjadřovat své pocity, lépe porozumět emocím druhých a zvyšovat svou empatii.

Tvorba ilustrací k přečteným knihám je jednou z nejefektivnějších a nejoblíbenějších tvůrčích aktivit. Když žáci kreslí obrázky inspirované příběhy, dostávají příležitost vyjádřit své dojmy z četby vizuálně. Výsledné ilustrace odrážejí, jak žáci chápou postavy, prostředí a děj knihy, a často obsahují prvky, které jsou pro ně samotné nejvýznamnější. Tím, že žáci převádějí své emocionální zážitky do umělecké formy, prohlubují své porozumění příběhu a učí se vnímat nuance emocí postav.¹⁵

Dramatizace knih je dalším způsobem, jak mohou žáci propojit své pocity s příběhem. Když žáci hrají různé role z knih, které četly, učí se vžít do kůže postav, chápat jejich motivace a projevovat emoce přirozeným způsobem. Dramatizace pomáhá žákům prohloubit jejich empatii a porozumět různým perspektivám, protože musí přemýšlet o tom, jak by jejich postavy reagovaly v různých situacích. Žáci se navíc učí improvizovat a spolupracovat s ostatními, což je rozvíjí i po stránce komunikačních dovedností.

¹⁴ PRÁZOVÁ, Irena, Kateřina HOMOLOVÁ, Hana LANDOVÁ a Vít RICHTER. *České děti jako čtenáři*, s. 120-124.

¹⁵ STRAKOVÁ, Jana a kol. *Vědomosti a dovednosti pro život: čtenářská, matematická a přírodovědná gramotnost patnáctiletých žáků v zemích OECD*, s. 118-121.

Hudební doprovod ke knihám je další kreativní způsob, jak mohou žáci zpracovávat své emocionální zážitky z četby. Pomocí hudby mohou vyjádřit náladu a atmosféru příběhu nebo přidat zvukový podkres k dramatizaci knihy. Když žáci skládají písně inspirované příběhem, rozvíjejí svou hudební tvořivost a zároveň prohlubují své pochopení textu. Hudební činnosti také učí žáky spolupracovat, protože často pracují ve skupinách na tvorbě melodie nebo doprovodu.¹⁶

Takové kreativní aktivity nejen podporují tvůrčí myšlení, ale také upevňují emoční zážitky žáků z četby. Žáci se učí pracovat s emocemi, které se v knihách vyskytují, a přemýšlet o tom, jak by na určité situace reagovali oni sami. Tímto způsobem si osvojí dovednosti, které jsou důležité pro mezilidské vztahy, jako je empatie a schopnost naslouchat druhým.

Celkově lze říci, že knihy a příběhy poskytují nevyčerpatelný zdroj inspirace pro kreativní aktivity, které pomáhají žákům lépe pochopit sama sebe, rozvíjet svou představivost a posilovat své sociální dovednosti. Aktivity, které propojují četbu s tvůrčími výrazy, podporují dětskou kreativitu a zároveň pomáhají upevnit zážitky z příběhů, které žáci četli nebo slyšeli. Tímto způsobem literatura pomáhá rozvíjet celou osobnost žáka a připravuje ho na úspěšné a empatické mezilidské vztahy v dospělém životě.

Využití dětské literatury ve školní družině je mnohostranné. Je prostředkem, který rozvíjí čtenářské dovednosti, představivost, kreativitu, sociální a komunikační schopnosti. Práce s knihami a jejich integrace do různých činností nejen motivuje žáky ke čtení, ale také jim pomáhá lépe se orientovat ve světě a upevňuje jejich pozitivní vztah ke knihám a literatuře.

Využití literatury pro děti ve školní družině je zásadní pro rozvoj mnoha dovedností a schopností žáků. Literatura může být prostředkem pro rozvoj čtenářských dovedností, tvořivosti, sociálních dovedností, emoční inteligenci a také kritického myšlení. Je to nástroj, který pomáhá žákům lépe porozumět světu kolem sebe, prohloubit jejich empatii a podpořit jejich komunikaci. Knihy mohou motivovat k diskusím a spolupráci a podněcují zvědavost.

¹⁶ URBANOVÁ, Svatava a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století: (reflexe české tvorby a recepce)*, s. 55-58.

Práce s knihou je však efektivní pouze tehdy, když je podporována prostředím, které žáky povzbuzuje k samostatnosti a dává jim prostor zkoumat a objevovat.¹⁷

V praxi má literatura pro žáků ve školní družině mnoho pozitivních efektů. Čtení knih společně s žáky vytváří ve skupině pozitivní klima, podporuje schopnost spolupráce a sdílení, což má zásadní vliv na rozvoj sociálních dovedností. Diskuze o knihách a společná tvorba ilustrací či dramatizace příběhů dávají žákům příležitost formulovat své názory, učit se naslouchat ostatním a vyjadřovat své myšlenky. Kreativní aktivity inspirované knihami pomáhají žákům propojit jejich emoční zážitky s příběhem a podporují jejich tvořivost.

Kromě toho se žáci díky literatuře učí chápat různé perspektivy, což jim pomáhá rozvíjet empatii a respektovat názory druhých. To je klíčová hodnota pro jejich harmonický rozvoj. Knihy také obohacují žakovu slovní zásobu a umožňují mu získat hlubší porozumění jazyka.

V praxi se však objevují i některé problémy. Jedním z nich je, že ne všichni žáci mají stejnou motivaci číst. Někteří žáci mohou být ovlivněni nedostatkem zájmu ze strany rodičů, kteří dávají přednost televizním programům nebo digitálním médiím, což se následně projevuje i v družině. Dalším problémem je, že někdy není snadné najít knihy, které by oslovily všechny žáky ve skupině. Někteří žáci mohou být více zaujati akčními příběhy, zatímco jiní preferují knihy plné obrázků. Klíčové je proto pracovat s různými žánry a hledat kompromis, který by uspokojil zájmy všech.

Další výzvou je zajistit dostatečné materiální zázemí, aby práce s knihou byla opravdu efektivní. To zahrnuje dostatečný přístup k dětské literatuře, ale také k materiálům potřebným pro kreativní aktivity.

Z pohledu teorie pedagogiky je důležité pochopit, že práce s dětskou literaturou by měla být systematická a propojená s širším vzdělávacím plánem. Knihy by měly být vybírány tak, aby reflektovaly potřeby a zájmy žáků, a aktivity by měly být koncipovány tak, aby podporovaly rozvoj všech klíčových dovedností.

Metoda E-U-R (evokace, uvědomění, reflexe) se zde jeví jako klíčová pro efektivní plánování a zapojení žáků do procesu učení. Evokace probouzí zvědavost a motivaci,

¹⁷ HAVEL, Jiří a Veronika NAJVAROVÁ a kol. *Rozvíjení gramotnosti ve výuce na 1. stupni ZŠ*, s. 33-34.

uvědomění propojuje nové informace s již získanými a reflexe umožňuje žákům zhodnotit, jaké poznatky si odnesli.

Celkově vzato, podpora rozvoje čtenářských dovedností je zásadní pro formování kriticky smýšlejících jedinců, kteří budou schopni čelit nástrahám digitálního světa a aktivně se podílet na společnosti. Ačkoli digitální média nepochybně přinášejí řadu výhod, je třeba zajistit, aby žáci neztratili schopnost přemýšlet do hloubky, analyzovat informace a objevovat nové světy prostřednictvím četby. To je úkol, který by měl být prioritou jak pro pedagogy, tak pro rodiče.

4 SEZNAM PROSTUDOVANÉ ODBORNÉ LITERATURY VÁŽÍCÍ SE OBSAHOVĚ K PŘEDMĚTŮM STUDIA

- BENDL, Stanislav. Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.
- BARVÍKOVÁ, Jana a Jana PALONCYOVÁ. *Tagesmutter/Tagesvater v Německu*. Praha: VÚPSV, 2018. ISBN 978-80-7416-331-9.
- HÁBL, Jan. *I když se nikdo nedívá: fundamentální otázky etického vychovatelství*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2015. ISBN 978-80-7465-187-8.
- HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2.
- HAVEL, Jiří, Jana KRATOCHVÍLOVÁ a Hana FILOVÁ. *Vytváření příležitostí pro vzdělávání všech dětí na 1. stupni ZŠ = Creating opportunities for education of all children at primary school: sborník z konference s mezinárodní účastí / Hana Filová, Jiří Havel, Jana Kratochvilová (eds.)*. 2014. ISBN 9788021068896.
- HORÁKOVÁ, Radka a Marie VÍTKOVÁ. *Vzdělávání a podpora dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami v inkluzivním prostředí: Education and support for children, pupils and students with special educational needs in the inclusive environment*. Brno: Masarykova univerzita, 2017. ISBN 978-80-210-8915-0.
- JANKŮ, Kateřina. *Podpora vzdělávání dětí a žáků s kombinovaným postižením v Moravskoslezském kraji*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2019. ISBN 978-80-7599-156-0.
- KALEJA, Martin a Eva ZEZULKOVÁ. *Školská inkluze versus exkluze: vybrané kontexty vzdělávání sociálně vyloučených dětí a žáků s potřebou podpůrných opatření*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, katedra speciální pedagogiky, 2016. ISBN 978-80-7464-840-3.
- KOHOUTEK, Rudolf a Jaroslav ŠTĚPANÍK. *Psychologie práce a řízení*. Brno: CERM, 2000. ISBN 80-214-1552-5.
- KORBEL, Václav. *Pandemie a očekávání rodičů ohledně návratnosti investic do vzdělávání dětí*. Praha: Národohospodářský ústav AV ČR, 2023. Studie (Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu). ISBN 978-80-7344-656-7.

- LAUFKOVÁ, Veronika, Adéla GOLDMANNOVÁ. *Rozvoj čtenářské pregramotnosti v praxi mateřské školy*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 2020. ISBN 978-80-7603-202-6
- LAUFKOVÁ, Veronika. Čtenářská gramotnost z pohledu rámcových a školních vzdělávacích programů. *Gramotnost, pregramotnost a vzdělávání*, 2018/2(1), 29-61.
- MICHALOVÁ, Zdeňka a Ilona PEŠATOVÁ. *Determinanty inkluzivního vzdělávání dětí s ADHD / Zdeňka Michalová, Ilona Pešatová a kol.* 2015. ISBN 9788074149344.
- MODRÁČEK, Zdeněk, Tomáš PAVLAS, Petr SUCHOMEL, Karel KOVÁŘ a Tomáš ZATLOUKAL. *Integrace a vzdělávání dětí a žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka se specifickým zřetelem k integraci a vzdělávání dětí a žáků z Ukrajiny: tematická zpráva*. Praha: Česká školní inspekce, 2023. ISBN 978-80-88492-28-3
- NOVOSÁK, Jiří, Ondřej ANDRYS, Tomáš ZATLOUKAL, Tomáš PAVLAS a Markéta SPITZEROVÁ. *Průběžná zpráva o integraci a vzdělávání ukrajinských dětí a žáků: tematická zpráva*. Praha: Česká školní inspekce, [2022]. ISBN 978-80-88087-91-5.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.
- SVOBODA, Pavel. *Cvičení pro rozvoj jemné motoriky a psaní: k výuce psaní, domácí přípravě školáků a ke vzdělávání dětí s dysgrafií*. Vydání třetí. Ilustroval Barbora MATULOVÁ. Praha: Portál, 2021. ISBN 978-80-262-1781-7.
- ŠKOVIERA, Albín. *Vychovatelství a výchova*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2022. ISBN 978-80-7560-416-3.
- ŠMELOVÁ, Eva. *Individualizace ve výchově a vzdělávání dětí předškolního věku*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. ISBN 978-80-244-5115-2.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie pro obor speciální pedagogika - vychovatelství*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. ISBN 978-80-7372-306-4.

5 KONSPEKT KNIHY UČITELSKÉ VYHOŘENÍ, PROČ VZNIKÁ A JAK SE PROTI NĚMU BRÁNIT, IRENA SMETÁČKOVÁ

Kniha se zabývá problémem syndromu vyhoření mezi učiteli, který je přirozeným rizikem této profese. Jejím cílem je pomoci pedagogům zorientovat se v tématu vyhoření, identifikovat jeho příčiny, příznaky a nabídnout účinné způsoby prevence a zvládnání. Využívá výsledků největšího výzkumu syndromu vyhoření mezi českými učiteli po roce 2015, který poskytuje hluboký vhled do aktuálních problémů pedagogů.

Struktura a zaměření knihy

1. Příběhy vyhoření: Příklady ze života učitelů

- První kapitola zkoumá různé příběhy skutečných učitelů, kteří čelili nebo čelí syndromu vyhoření. Odkrývá jejich osobní zkušenosti a ukazuje, jak různé faktory, jako jsou žáci, kolegové, vedení nebo rodina, ovlivňují jejich vyčerpání. Kapitola také identifikuje tři základní cesty k vyhoření: *od nadšení k vyhoření, únava materiálu a trvalý nesoulad.*

2. Co je syndrom vyhoření?

- Druhá kapitola se zaměřuje na základní charakteristiky syndromu vyhoření, včetně jeho fyzických a emočních projevů, a zkoumá cesty k jeho rozpoznání. Popisuje pozitivní a neefektivní strategie zvládnání stresu a poskytuje konkrétní nástroje k měření syndromu vyhoření.

3. Učitelství jako „ukradená“ profese

- Třetí kapitola analyzuje historický a současný respekt vůči učitelské profesi. Zkoumá, jak se mění vnímání učitelů v demokratických společnostech a jak otevřenost škol ovlivňuje pracovní pohodu pedagogů.

4. Jak je nám spolu ve škole?

- Čtvrtá kapitola řeší vztahy mezi učiteli ve školním kolektivu. Zkoumá, jak stres a vyhoření ovlivňují tyto vztahy a jak mohou přispívat k pozitivnímu nebo negativnímu pracovnímu prostředí.

5. Já učitel

- Pátá kapitola zkoumá roli osobního přístupu učitele k sobě a jeho vztah k práci. Představuje koncepty, jako jsou sebeúčinnost a sebedůvěra,

a jak mohou tyto vlastnosti pomoci předcházet vyhoření. Kapitola dále zkoumá rozdíly mezi proaktivním přístupem a vyhýbáním se kritice, a také mezi snahou o perfekcionismus a strachem z neúspěchu.

6. **Prevence učitelského vyhoření**

- Šestá kapitola nabízí praktické rady a cvičení pro zvládání stresu. Ukazuje, jak mohou sebereflexe a nastavení jasných profesních hranic pomoci učitelům předcházet syndromu vyhoření a udržet si pracovní pohodu.

7. **Nová učitelská profesionalita**

- Sedmá kapitola definuje koncept „nové“ učitelské profesionality, který se opírá o stavební kameny spokojenosti. Kapitola zkoumá klíčové prvky, jako je důvěra v kolegy, stanovování hranic a priorit, a jak tyto aspekty přispívají k udržení spokojené profesionality.

8. **Summary, Bibliografie a Slovníček**

- Poslední část obsahuje souhrn nejdůležitějších bodů knihy, poskytuje seznam zdrojů a odbornou terminologii.

Knihy tedy mluví od základního porozumění syndromu vyhoření a jeho příčin až po poskytnutí konkrétních metod a nástrojů pro učitele, aby mohli předcházet a zvládat vyhoření. Využitím osobních příběhů a praktických doporučení dává kniha čtenáři možnost lépe se zorientovat ve své profesní situaci a zlepšit svůj vztah k práci i k sobě samému.

Knihy „Učitelské vyhoření. Proč vzniká a jak se proti němu bránit“ mi poskytla komplexní a praktický pohled na problém, který je v učitelské profesi stále častější. Autor přistupuje k tématu citlivě a nabízí široké spektrum pohledů na příčiny a projevy vyhoření, což mi pomohlo pochopit složitost tohoto jevu.

Jedním z největších přínosů knihy jsou osobní příběhy skutečných učitelů. Díky nim se téma stává lidským a blízkým, a pomáhá uvědomit si, že vyhoření může mít různé podoby a cesty. Z těchto příběhů je patrné, že problém není omezen na jeden faktor, ale že jde o komplexní jev ovlivněný pracovními podmínkami, vztahy s kolegy a vedením či osobním životem.

Kapitola zaměřená na prevenci a zvládání syndromu vyhoření nabízí praktické nástroje a techniky, které jsou konkrétní a snadno použitelné. Oceňuji, že autor zahrnuje cvičení

a strategie pro sebereflexi a stanovení jasných hranic, což učitelům umožňuje nejen rozpoznat počátky vyhoření, ale také se mu účinně bránit.

Líbí se mi rovněž koncept nové učitelské profesionality. Tato myšlenka klade důraz na celoživotní učení, spolupráci a sebereflexi, což jsou podle mě klíčové prvky pro dlouhodobou spokojenost v této náročné profesi. Stavební kameny, jako je důvěra v kolegy nebo schopnost stanovit si realistické hranice a priority, mohou být inspirací nejen pro učitele, ale i pro studenty připravující se na tuto profesi.

Celkově kniha ukazuje, že přestože je syndrom vyhoření v pomáhajících profesích velkým rizikem, lze se mu úspěšně bránit. Autor nabízí praktické rady a řešení, která dávají učitelům možnost převzít kontrolu nad svou pracovní situací a najít v ní znovu radost.

5.1 Vědomí vlastní hodnoty

V této části knihy autor zdůrazňuje, že vědomí vlastní hodnoty je klíčové pro udržení duševního zdraví a pohody učitele. Mají-li učitelé jasný a stabilní obraz o své hodnotě, dokážou lépe zvládat stres, který je s jejich profesí spojen. Tento stabilní pocit hodnoty je důležitý pro překonávání výzev ve školním prostředí a je základem pro další aspekty osobního růstu a profesní spokojenosti.

Vlastní poznámky

Myšlenka vědomí vlastní hodnoty rezonuje hluboce. V profesi, kde jsou učitelé neustále vystaveni kritice a očekáváním, je zásadní, aby si uvědomili svou hodnotu nezávisle na vnějších faktorech. Vědomí vlastní hodnoty umožňuje učitelům překonat neúspěchy a zachovat si sebeúctu, i když se věci nevyvíjí podle plánu. Rozhodně souhlasím, že učitelé, kteří věří ve své schopnosti a znají svou hodnotu, mají větší šanci zůstat odolní vůči negativním vlivům a udržet si psychickou pohodu.

Psychologický koncept sebeúčinnosti (self-efficacy)

Koncept sebeúčinnosti, který rozvinul psycholog Albert Bandura, se týká přesvědčení jednotlivce o jeho schopnosti vykonávat určité úkoly nebo dosáhnout konkrétních cílů. Učitelé s vysokou sebeúčinností věří, že mohou pozitivně ovlivnit své žáky a že zvládnou náročné úkoly ve výuce. Tato víra v sebe sama jim dává energii a motivaci čelit problémům, včetně těžkých situací ve třídě nebo konfliktů s rodiči. Vyšší úroveň sebeúčinnosti také

sníží riziko vyhoření, protože posiluje odolnost a umožňuje učitelům lépe zvládat každodenní výzvy.

Vlastní poznámky

Koncept sebeúčinnosti považuji za zásadní, protože pomáhá posilovat vnitřní motivaci učitelů. Když pedagog věří, že dokáže zvládat náročné úkoly a ovlivnit žáky pozitivním způsobem, získává větší sebedůvěru. Pozitivní cyklus úspěchu a posílené sebeúčinnosti je klíčový v tom, aby se učitelé necítili bezmocní nebo přemoženi problémy ve třídě. Vlastní víra v možnost ovlivnit své prostředí mi přijde jako základní pilíř při budování profesionální odolnosti učitelů.

Respekt k sobě samému jako prevence vyhoření

Respekt k sobě samému je úzce spojen s vědomím vlastní hodnoty a sebeúčinností. Učitelé, kteří si váží svého úsilí a jsou si vědomi svých silných stránek i limitů, si snáze udrží realistická očekávání a dokážou stanovit zdravé hranice ve své práci. Tím se vyhnou přetížení, perfekcionismu a pocitům nedostatečnosti, což jsou faktory přispívající k vyhoření. Respekt k sobě samému také znamená schopnost rozpoznat, kdy je třeba odpočívat a regenerovat, a udržet si rovnováhu mezi prací a osobním životem.

Vlastní poznámky

Respekt k sobě samému je myšlenka, která se v mnoha ohledech jeví jako nepostradatelná v prevenci vyhoření. Pokud si učitelé sami sebe váží, rozpoznají, kdy jsou jejich limity překročeny, a dokážou si nastavit zdravé hranice mezi prací a osobním životem. Oceňuji důraz na to, aby učitelé věděli, kdy si potřebují odpočinout a regenerovat. Bez respektu k sobě samému je snadné upadnout do pastí perfekcionismu a přetěžování, což nevyhnutelně vede k vyhoření.

Autor této knihy tedy zdůrazňuje, že budování vědomí vlastní hodnoty, sebeúčinnosti a respektu k sobě je nezbytné pro prevenci vyhoření. Učitelé, kteří mají pevný základ v těchto oblastech, dokážou lépe zvládat výzvy své profese a udržet si radost a spokojenost z práce.

Vlastní poznámky

Tyto tři aspekty – vědomí vlastní hodnoty, sebeúčinnost a respekt k sobě samému – tvoří pevný základ pro odolnost a prevenci vyhoření. Mým dojmem je, že tyto myšlenky jsou nejen přínosné, ale také praktické. Jejich pochopení a aplikace může pomoci učitelům vytvořit zdravější a udržitelnější vztah k práci, což se v konečném důsledku pozitivně odrazí na jejich spokojenosti a kvalitě výuky.

Akce, nebo reakce?

V této části autor zkoumá rozdíl mezi aktivním a reaktivním přístupem učitele ke své práci. Učitelé s aktivním přístupem si stanovují cíle a jasně plánují, jak jich dosáhnout. Když se objeví problém, zvažují různé způsoby, jak se s ním vyrovnat, a volí strategie, které jim umožní situaci zvládnout. Nejsou pasivní, ale naopak aktivně hledají způsoby, jak zlepšit svou výuku, vztahy se žáky nebo kolegy a pracovní podmínky.

Na druhou stranu, učitelé s reaktivním přístupem na problémy spíše reagují, místo aby je předvídali nebo aktivně hledali řešení. Často mají tendenci být přetížení neustálými požadavky a změnami, které na ně přicházejí zvenčí, což vede k pocitům bezmocnosti a stresu. Reaktivní přístup může zahrnovat vyhýbání se odpovědnosti, minimalizaci rizik a hledání krátkodobých řešení, která však problémy dlouhodobě neřeší.

Vlastní poznámky

Tato část knihy mě přiměla zamyslet se nad tím, jak zásadní je pro učitele aktivní přístup ke své práci. Ti, kteří přebírají iniciativu a snaží se předvídat potenciální problémy, mají větší šanci cítit se ve své roli jistěji a zároveň mít větší kontrolu nad svým pracovním prostředím. Aktivní plánování a stanovení cílů mi přijdou jako klíčové nástroje pro učitele, aby si udrželi kontrolu nad tím, kam se jejich kariéra a práce ubírá. Reaktivní přístup může být pochopitelný, protože nároky na učitele jsou obrovské, ale dlouhodobě vede k vyčerpání a pocitům bezmocnosti.

Proaktivní přístup versus vyhýbání se kritice

Autor zkoumá proaktivní přístup jako klíčový nástroj pro udržení pohody a odolnosti. Proaktivní učitelé si uvědomují své silné i slabé stránky a usilují o neustálé zlepšování. Nebojí se změn a výzev a vnímají je jako příležitost pro růst. Kritiku berou jako zpětnou vazbu a konstruktivní nástroj, který jim pomáhá lépe pochopit své silné a slabé stránky.

Učitelé s proaktivním přístupem si stanovují jasné cíle a dlouhodobě pracují na jejich dosažení, přičemž si udržují kontrolu nad svým pracovním prostředím.

Naopak učitelé, kteří se vyhýbají kritice, mají tendenci vyhledávat pouze známé a bezpečné prostředí. Často se obávají neúspěchu nebo odmítnutí, což je vede k tomu, že se vyhýbají náročným situacím a zpětné vazbě. Tento postoj může vést k stagnaci, ztrátě motivace a postupnému odcizení se profesi, což výrazně zvyšuje riziko vyhoření. Vyhýbání se kritice je tedy spíše bariérou pro osobní růst a zlepšování.

Autor zdůrazňuje, že učitelé s proaktivním přístupem mají větší šanci zachovat si pracovní pohodu a spokojenost, protože se cítí být tvůrci svého osudu a přistupují ke své práci s otevřenou myslí. Vyhýbání se kritice je naopak spojeno s negativními důsledky pro profesní růst i duševní zdraví.

Vlastní poznámky

Proaktivní přístup ke kritice je zásadní pro profesionální růst. Když učitel přijme kritiku jako zpětnou vazbu, dokáže se z ní poučit a následně zlepšit své schopnosti. Zároveň má jasnou vizi toho, co chce ve své výuce dosáhnout, a vidí kritiku jako způsob, jak se přiblížit ke svým cílům. Naopak vyhýbání se kritice je cestou ke stagnaci, protože bez zpětné vazby není možné vidět své chyby a pracovat na nich. Rozumím tomu, proč mají někteří lidé strach z kritiky, ale pokud není přijímána, může to vést ke strachu z neúspěchu a k perfekcionismu, což nakonec učitele může ještě více zatížit.

Celkově mi přišlo osvěžující vidět, jak klade autor důraz na proaktivní přístup a prezentuje jej jako nástroj učitelů k získání větší kontroly nad svou kariérou. Otevřenost ke kritice a ochota aktivně na sobě pracovat jsou klíčovými vlastnostmi pro udržení dlouhodobé spokojenosti a předcházení vyhoření.

5.1.1 Musím být perfektní?

Autorka v této části knihy zdůrazňuje, že snaha o dokonalost může být občas užitečná, ale často vede k nadměrnému stresu a pocitům nedostatečnosti. Učitelé, kteří věří, že musí být ve své práci perfektní, si na sebe kladou extrémně vysoké nároky. To se často projevuje tím, že se učitelé snaží zvládnout vše dokonale a odmítají jakékoli chyby. Tato snaha však

může způsobit, že učitelé neustále pracují pod velkým tlakem a jsou vystaveni zvýšenému riziku vyhoření.

Dokonalost je nerealistický cíl, kterého učitelé málokdy skutečně dosáhnou. Autorka poukazuje na to, že mnozí pedagogové, zejména ti s perfekcionistickými sklony, mají tendenci zaměřovat se na drobné chyby nebo nedostatky ve své práci, což snižuje jejich schopnost užívat si úspěchy a dosahovat spokojenosti. Perfekcionistický přístup může také vést k odmítání konstruktivní kritiky a ke strachu z inovací, protože učitelé se bojí, že by mohli udělat chybu.

Vlastní poznámky

Myšlenka, že dokonalost je nereálný cíl, mi přijde důležitá. Vidím, že mnoho učitelů má tendenci klást na sebe nadměrné požadavky v touze být co nejlepší. To může způsobit, že si ani neuvědomují své úspěchy a místo toho se soustředí na to, co mohli udělat lépe. Když je člověk neustále v režimu „musím být perfektní“, může to vést k neustálému stresu a pocitu, že nikdy není dost dobrý. Tím se ztrácí radost z práce, protože se klade příliš velký důraz na chyby místo na pozitivní výsledky.

Perfekcionismus a jeho vztah ke strachu z neúspěchu

Perfekcionismus úzce souvisí se strachem z neúspěchu. Učitelé, kteří trpí tímto strachem, se bojí, že selžou v očích svých žáků, kolegů nebo vedení, a proto se neustále snaží dosáhnout nedosažitelné úrovně dokonalosti. Strach z neúspěchu může učitele vést k nadměrnému plánování, což způsobuje vyčerpání, a také k vyhýbání se obtížným situacím, kde by mohli neuspět.

Perfekcionismus vytváří negativní cyklus: učitelé se snaží dosáhnout dokonalosti, často za cenu vlastního zdraví nebo osobního života. Pokud neuspějí, cítí vinu a stud a jejich strach z neúspěchu se tím jen zesiluje. To vede k ještě větší snaze být perfektní a k vyššímu riziku vyhoření.

Autor proto zdůrazňuje, že učitelé by měli být schopni přijímat vlastní chyby a považovat je za přirozenou součást procesu učení. Místo snahy být perfektní je důležité stanovit si realistické cíle a očekávání, která umožní učitelům vyhnout se přetížení a udržet si radost

z práce. Kritika a zpětná vazba by měly být vnímány jako nástroje pro zlepšení, nikoli jako osobní útok.

Vlastní poznámky

Je velmi snadné sklouznout do perfekcionismu a spojit ho se strachem z neúspěchu. Tento vztah je obzvláště silný v učitelské profesi, kde existuje obrovský tlak na to, aby učitelé byli úspěšní a efektivní. Strach z neúspěchu však může paralyzovat, což způsobuje, že se učitelé vyhýbají rizikům nebo novým přístupům a místo toho se snaží být dokonalí v tom, co již znají. Tento cyklus je škodlivý, protože zvyšuje riziko vyhoření a zároveň omezuje možnosti růstu.

Uvědomuji si, že přijmout vlastní nedokonalosti a chyby může být obtížné, ale je to důležitý krok k udržení pohody. Je důležité umět si stanovit realistické cíle a přijmout, že chyby jsou přirozenou součástí učení. Učitelé by měli být schopni brát kritiku jako nástroj ke zlepšení, nikoli jako osobní útok. Vyhýbání se chybám může vést ke stagnaci a omezení kreativity.

Perfekcionismus může být motivující, ale jen do určité míry. Jakmile začne bránit ve zdravém pohledu na sebe sama a práci, je potřeba přehodnotit své priority a být k sobě laskavější.

5.1.2 Mám odstup, nebo jsem stále „ve vleku“?

Tato část knihy zkoumá, jak důležité je pro učitele umět si vytvořit odstup od své práce a zároveň nebyť ovlivňován nadměrným tlakem ze strany žáků, rodičů nebo vedení. Autor zdůrazňuje, že pokud se učitel stále cítí být „ve vleku“ očekávání druhých, může to vést k pocitům bezmocnosti a frustrace. Učitelé, kteří si nedokážou vytvořit zdravý odstup od práce, mohou začít přebírat příliš mnoho odpovědnosti za výsledky žáků a všechny problémy ve třídě nebo škole považovat za svou osobní chybu.

Důležitost odstupu spočívá v tom, že učitelé jsou schopni přijmout, že ne vše, co se ve škole děje, je pod jejich kontrolou. To jim umožňuje rozpoznat, co mohou ovlivnit, a co ne, a tím se soustředit na ty aspekty práce, kde mohou přinést skutečnou změnu. Tím si udržují nejen profesní pohodu, ale také schopnost zůstat objektivní.

Vlastní poznámky

Mít zdravý odstup od práce a nenechat se příliš ovlivňovat tlaky ze všech stran je podle mě pro učitele nezbytné. Často se stává, že pedagogové chtějí vyhovět žákům, rodičům i vedení školy, což je vede k tomu, že na sebe nakládají příliš mnoho odpovědnosti. Když si však uvědomí, že ne vše mohou ovlivnit, získají pocit úlevy. Vytvoření odstupu od práce znamená být schopen jasně rozlišit, kde má učitel moc ovlivnit situaci a kde je lepší přijmout, že to není jeho vina. Tento postoj podle mě umožňuje pedagogům soustředit se na to, co mají pod kontrolou, a zůstat odolní vůči nadměrnému stresu.

Locus of control a jeho vliv na osobní pohodu

Locus of control je psychologický koncept, který odráží, do jaké míry jedinec věří, že má kontrolu nad událostmi ve svém životě. Učitelé s interním locus of control věří, že mají kontrolu nad svými činy a mohou ovlivňovat výsledky své práce. Tento postoj je spojován s větší odolností vůči stresu, vyšší mírou osobní pohody a motivací ke zlepšování.

Naopak externí locus of control je charakterizován přesvědčením, že vnější faktory, jako je štěstí nebo okolnosti, mají hlavní vliv na události v životě. Učitelé s tímto přístupem mají tendenci cítit se bezmocní vůči problémům a mohou být náchylnější ke stresu a vyhoření, protože věří, že nad situací nemají kontrolu. Tento postoj může vést k tomu, že se zaměřují na negativní aspekty své práce a přehlížejí své úspěchy.

Autor zdůrazňuje, že vyvážený postoj ke kontrolovatelnosti situací je zásadní pro udržení osobní pohody. Učitelé by měli být schopni přijmout odpovědnost za své činy, ale zároveň si uvědomovat, že ne vše je pod jejich kontrolou. Identifikace aspektů práce, kde mají skutečný vliv, jim umožní soustředit energii na efektivní řešení a neztrácet ji na neovlivnitelné problémy.

Vlastní poznámky

Locus of control je velmi zajímavý koncept, který ukazuje, jak naše přesvědčení o kontrolovatelnosti situací ovlivňuje naši pohodu. Učitelé, kteří věří, že mohou ovlivňovat své prostředí (interní locus of control), mají větší pravděpodobnost zůstat motivovaní, protože vnímají, že jejich úsilí má smysl. Naopak ti, kteří mají externí locus of control, mohou mít pocit, že jsou obětí okolností, a ztrácet naději na pozitivní změnu.

Považuji za důležité, aby si učitelé uvědomovali, kde mohou skutečně něco změnit, a soustředili svou energii na tyto aspekty. Tím si udrží vyšší úroveň spokojenosti, protože vnímají, že jejich snaha má skutečný dopad. Zároveň je však třeba přijmout, že některé věci jsou mimo naši kontrolu, což pomáhá učitelům neztrácet energii na snahu o změnu něčeho, co ovlivnit nemohou.

Celkově vidím jako zásadní udržet si rovnováhu mezi pocitem odpovědnosti za svůj úspěch a pochopením toho, co je mimo naši kontrolu. To může výrazně přispět k udržení profesní pohody a odolnosti vůči stresu.

6 PROFESIOGRAFICKÝ ROZBOR

6.1 Popis profese

Vychovatel je pedagogický pracovník, který se podílí na výchově a vzdělávání dětí a mládeže mimo jejich domov, typicky v zařízeních jako jsou školní družiny, internáty, domovy mládeže, nebo volnočasová centra. Jeho hlavním úkolem je podporovat rozvoj osobnosti dětí, pomáhat s jejich socializací, zajišťovat jim bezpečné a podnětné prostředí a přispívat k jejich celkovému harmonickému rozvoji.¹⁸

- **Role vychovatele ve školní družině:** Vychovatel ve školní družině hraje klíčovou roli v poskytování strukturovaného, bezpečného a podpůrného prostředí pro žáky po školní době. Zabývá se tvorbou a realizací různých druhů aktivit, které podporují rozvoj sociálních, emocionálních, fyzických a kognitivních dovedností dětí.
- **Výchovná metoda animace:** Jednou z metod, kterou vychovatelé využívají, je animace v pedagogice. Tato metoda zahrnuje použití různých nedirektivních přístupů, motivaci dětí k aktivnímu zapojení, podporu jejich kreativity a individuálního vyjádření. Animátor (vychovatel) působí v pozadí, inspiruje žáky a pomáhá jim překonávat výzvy.
- **Vzdělávací a odborné požadavky:** Profesiografický rozbor zdůrazňuje důležitost odborné přípravy vychovatelů, která zahrnuje znalosti z pedagogiky, psychologie a specifických metod práce s dětmi a mládeží. Salesiánští animátoři, jako příklad, procházejí intenzivním dvouletým kurzem, kde získávají teoretické i praktické znalosti.
- **Výzvy a odpovědnosti:** Práce vychovatele je spojena s řadou výzev, včetně práce s dětmi z různých sociálních prostředí, řešení konfliktů, adaptace programů na individuální potřeby dětí a zajištění bezpečného a inkluzivního prostředí. Vychovatelé musí být připraveni na kontinuální sebereflexi a profesní rozvoj.
- **Společenský význam profese:** Vychovatelé hrají klíčovou roli v rozvoji kompetencí dětí a mládeže, což přispívá k jejich celkovému osobnostnímu růstu a adaptaci

¹⁸ § 2, zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. [online].

ve společnosti. Jejich práce má dalekosáhlý dopad na budoucí generace a je zásadní pro podporu celoživotního učení a sociální soudržnosti.

Tento rozbor naznačuje, že vychovatelství je komplexní a dynamická profese, která vyžaduje širokou škálu dovedností, závazek k celoživotnímu učení a vášně pro práci s mládeží.

6.2 Pracovní činnosti

Plánování aktivit: Vychovatelé jsou zodpovědní za plánování, organizaci a realizaci široké škály vzdělávacích a zábavných aktivit, které podporují různé oblasti rozvoje dětí. To zahrnuje tvořivé, sportovní, hudební, výtvarné a vzdělávací činnosti, které jsou přizpůsobeny věku, zájmům a potřebám dětí.

Individuální a skupinová interakce: Vychovatel pracuje s dětmi jak na individuální úrovni, tak v rámci skupin. Poskytuje jim podporu, motivaci a poradenství. Pomáhá rozvíjet jejich sociální dovednosti, podporuje vzájemnou spolupráci a učí je, jak konstruktivně řešit konflikty.¹⁹

Vytváření bezpečného prostředí: Je důležité, aby vychovatel zajistil bezpečné a podnětné prostředí, ve kterém se žáci mohou cítit pohodlně a svobodně projevovat. To zahrnuje dodržování bezpečnostních pravidel a standardů, vytváření inkluzivní atmosféry a podporu pozitivního chování.

Spolupráce s rodiči a školou: Vychovatelé komunikují s rodiči a učiteli o pokrocích a potřebách dětí, sdílejí informace o jejich vývoji a chování a konzultují plány na podporu dětí doma i ve škole.²⁰

Hodnocení a dokumentace: Pravidelné sledování a hodnocení pokroku dětí ve vztahu k výchovným cílům je zásadní. Vychovatelé dokumentují aktivnosti, účast a pokrok dětí, což pomáhá v kontinuální evaluaci a přizpůsobování programů.

¹⁹ BENDL, Stanislav a kol. Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru.

²⁰ HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ a kol. Školní družina.

Profesní rozvoj: Vychovatelé se průběžně vzdělávají a rozvíjejí v oblasti pedagogiky, psychologie a specifických metod výchovy a vzdělávání, aby mohli efektivně reagovat na měnící se potřeby dětí a společnosti.

Prevence a řešení problémů: Vychovatelé se podílejí na prevenci sociálně patologických jevů, řeší konflikty a nabízejí podporu v obtížných situacích. Jejich role zahrnuje i včasnou identifikaci a řešení možných problémů nebo obtíží, se kterými se žáci mohou setkávat.²¹

6.2.1 Povinnosti

Každá vychovatelka ve školní družině má jedinečné vlastnosti a metody, kterými přitahuje pozornost svých studentů. V každodenní praxi se vychovatelé často setkávají s potřebou improvizace a spontánního rozhodování, přičemž je důležité, aby se jejich jednání řídilo selským rozumem a instinktem.

Přestože je pro vychovatelky možné využít svou kreativitu, musí dodržovat určité směrnice a plnit povinnosti vůči svým nadřízeným, jako jsou ředitelé škol a hlavní vychovatelé. Součástí jejich pracovních úkolů je vedení docházky, kde zaznamenávají příchody a odchody studentů. Jejich odpovědností je také dokumentace denních aktivit a jakýchkoli incidentů, ke kterým dojde v prostorách školní družiny.

Pracovní rozvrh vychovatelek zahrnuje služby jak v dopoledních, tak v odpoledních hodinách. V dopoledním programu, který je zaměřen na klidnější aktivity, se vychovatelky obvykle střídají, přičemž na každou připadá 1-2 ranní směny týdně, aby poskytovaly péči dětem rodičů, kteří začínají pracovat brzy ráno. Odpolední program nabízí širší spektrum aktivit, včetně výtvarných, pracovních, hudebních a sportovních činností, přičemž úkolem vychovatelek je tyto aktivity plánovat, organizovat a koordinovat. Ve školní družině jsou žáci rozděleni do skupin s maximálním počtem 30 žáků na skupinu, přičemž konkrétní počet žáků na vychovatele určuje ředitel školy. Vychovatelé ve školních družinách jsou klasifikováni podle určitých kritérií.²²

²¹ KOHOUTEK, Rudolf a Jaroslav ŠTĚPANÍK. Psychologie práce a řízení.

²² PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času.

6.2.2 Rozložení pracovní činnosti

Teoretický časový snímek

6:30-7:55 Přímá činnost – Ranní družina

- Dozor nad žáky, kteří si čtou knihy, kreslí nebo hrají tiché stolní hry.
- Organizace krátké relaxační aktivity, jako je jemná ranní rozcvička nebo poslech klidné hudby.
- Individuální pomoc žákům, kteří potřebují podporu v přípravě na vyučování.

7:55-9:40 Osobní volno

- Čas může být využit pro osobní odpočinek, plánování osobních záležitostí nebo profesního rozvoje.

9:40-10:55 Nepřímá činnost – Administrativa

- Plánování odpoledních aktivit, například příprava materiálů pro výtvarný kroužek nebo sportovní hry.
- Komunikace s rodiči nebo učiteli ohledně plánovaných akcí či potřeb žáků.
- Krátké hodnocení předešlého dne a zápis poznámek o průběhu a reakcích žáků pro lepší plánování budoucích aktivit.

10:55-11:25 Osobní volno – Obědová pauza

- Čas pro stravování a relaxaci, možnost krátké procházky na čerstvém vzduchu.

11:25-12:15 Přímá činnost – Dozor v jídelně

- Pomoc žákům s výběrem jídla a dbání na správné stravovací návyky.
- Monitorování a udržování klidu a pořádku během oběda.

12:15-13:30 Přímá činnost – Odpolední družina

- Zájmové činnosti.
- Rukodělné činnosti.
- Společenské činnosti.
- Estetické činnosti.

13:30-15:00 Přímá činnost – Odpolední družina

- Pobyt venku, vycházka do okolí školy,
- Míčové a pohybové hry na školním hřišti.
- Dozor nad žáky při venkovních aktivitách, jako je hra na pískovišti nebo stavba domečků.

15:00-15:30 Přímá činnost – Odpolední družina

- Hygiena a svačina.

15:30-17:00 Přímá činnost – Odpolední družina

- Příprava na vyučování.
- Odpočinková a rekreační činnost.
- Odchod žáků domů.

Přímá a nepřímá činnost v kontextu práce vychovatele ve školní družině mají jasně definované role, které se navzájem doplňují a jsou nezbytné pro efektivní fungování školní družiny.

Přímá činnost: Přímá činnost vychovatele zahrnuje všechny aktivity, během kterých je vychovatel přímo ve fyzickém kontaktu s žáky a aktivně se účastní jejich výchovy a péče. Zde jsou některé příklady přímých činností:

- Dozor a interakce s žáky během ranní a odpolední družiny.
- Organizace a vedení vzdělávacích, tvořivých, sportovních nebo hudebních aktivit.
- Asistence žákům během jídelních časů nebo při přípravě na vyučování.
- Vedení skupinových her, diskuzí nebo pracovních dílen.
- Poskytování podpory a vedení žáků při výletech nebo speciálních akcích.

Nepřímá činnost: Nepřímá činnost zahrnuje všechny přípravné, organizační a administrativní úkoly, které jsou nezbytné pro hladký průběh přímých činností, ale nezahrnují přímý kontakt s žáky. Příklady nepřímých činností zahrnují:

- Plánování a příprava aktivit, včetně tvorby šablon a nákupu materiálů.
- Administrativní úkoly, jako je vedení docházky, zaznamenávání událostí nebo správa korespondence.

- Účast na poradách vedení a koordinace s dalšími vychovateli nebo učiteli.
- Komunikace s rodiči, ať už osobně, telefonicky nebo elektronicky, o pokroku a potřebách žáků.
- Evaluace a revize vzdělávacích programů a strategií.

Podle dostupných informací vychovatelé tráví větší část svého pracovního týdne přímou činností, což ukazuje na důležitost přímé interakce s žáky v jejich profesní roli. Nicméně, nepřímé činnosti jsou také klíčové, neboť zajišťují, že přímé činnosti jsou dobře připraveny a organizované, což přispívá k celkové kvalitě výchovy a vzdělávání poskytovaného v školní družině.

6.3 Požadavky na vzdělání a odbornou přípravu

Osoba působící ve funkci vychovatele se může kvalifikovat pro bezprostřední vzdělávací a výchovnou činnost v souladu s § 16 zákona č. 563/2004 Sb. na základě různých vzdělávacích cest, včetně:²³

- Absolvováním univerzitního studia v rámci akreditovaného programu ve sféře pedagogiky,
- Získáním vyššího odborného vzdělání po úspěšném dokončení akreditovaného programu na vyšší odborné škole, který se soustředí na oblasti jako jsou vychovatelství, pedagogika volného času, speciální pedagogika nebo sociální pedagogika,
- Získáním středoškolského vzdělání s maturitní zkouškou po dokončení programu zaměřeného na přípravu vychovatelů nebo pedagogů v rámci volnočasových aktivit,
- Absolvováním vysokoškolského programu v oblasti pedagogických věd se specializací na speciální nebo sociální pedagogiku.

Tato různorodost vzdělávacích cest umožňuje vychovatelům získat potřebné dovednosti a znalosti pro efektivní pedagogickou praxi.

Obvykle je vyžadováno středoškolské vzdělání s maturitou v oboru přímo souvisejícím s pedagogikou nebo sociální prací.

²³ § 16, zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. [online].

Pro některé typy zařízení může být požadováno vysokoškolské vzdělání v oblasti pedagogiky, psychologie, sociální práce nebo v příbuzných oborech.

Nezbytná je praxe v práci s dětmi nebo mládeží.

6.4 Dovednosti a osobnostní předpoklady vychovatele

Vychovatel ve školní družině hraje klíčovou roli v životě žáků, kteří tráví čas po vyučování v tomto pedagogickém zařízení. Jeho práce vyžaduje zodpovědnost a je náročná, a proto je nezbytné, aby disponoval širokou škálou dovedností a osobnostních předpokladů.

Pozitivní osobní vlastnosti vychovatele

- 1) Empatie: Empatie je schopnost porozumět a sdílet pocity druhé osoby. Pro vychovatele je zásadní, aby dokázal rozpoznat a reagovat na emocionální stavy dětí, rozumět jejich perspektivám a prožitkům. Empatický vychovatel dokáže vytvořit podpůrné a bezpečné prostředí, kde se žáci cítí pochopení a vážení, což je základem pro jejich zdravý emocionální vývoj a budování důvěry.²⁴
- 2) Trpělivost: Trpělivost je klíčová pro práci s dětmi, které se mohou vyvíjet různými tempy a mohou projevovat širokou škálu chování. Vychovatel by měl být schopen setrvat klidným a pozitivním, i když se setkává s výzvami nebo pomalým pokrokem. Trpělivost pomáhá vytvářet stabilní a předvídatelné prostředí, které je pro žáky důležité.
- 3) Komunikativnost: Efektivní komunikace je zásadní pro vychovatele, aby mohl jasně sdělovat informace, pravidla a očekávání. Zároveň je důležité, aby byl schopen aktivně naslouchat a reagovat na názory a potřeby žáků. Komunikativnost také zahrnuje schopnost používat různé komunikační styly a techniky vhodné pro dané věkové skupiny a individuální potřeby žáků.
- 4) Schopnost navazovat dobré vztahy s žáky: Budování pozitivních vztahů s žáky je základem pro efektivní výchovu. Vychovatel by měl být schopen vytvářet atmosféru důvěry a respektu, rozpoznávat a oslovovat individuální zájmy a talenty

²⁴ ALDRUP, Karen, Bastian CARSTENSEN a Uta KLUSMANN. Is Empathy the Key to Effective Teaching? A Systematic Review of Its Association with Teacher-Student Interactions and Student Outcomes, s. 1177-1190.

žáků a podporovat jejich sebevědomí a nezávislost. Silné vztahy pomáhají žákům cítit se cennými a slyšenými, což je motivuje k učení a spolupráci.²⁵

Tyto dovednosti a osobní předpoklady nejsou statické; vychovatelé by se měli neustále snažit je rozvíjet a adaptovat v reakci na měnící se potřeby žáků, s nimiž pracují. Tato neustálá reflexe a profesní rozvoj jsou zásadní pro úspěšnou praxi vychovatele.

Vůdčí vlastnosti

Autorita spojená s přirozeným respektem: Autorita v kontextu vychovatelství neznamená autoritativní přístup, kde jsou pravidla a očekávání vnucována bez prostoru pro diskuzi nebo pochopení. Naopak, efektivní vychovatelé budují autoritu na základě vzájemného respektu a důvěry. Přirozený respekt se získává konzistentním, férovým a transparentním jednáním, kde vychovatel ukazuje, že respektuje žáky jako jedince a zároveň očekává respekt v opačném směru. Tato vzájemná úcta tvoří základ pro pozitivní vztahy a efektivní výchovu.

Schopnost stanovit jasné hranice: Stanovení jasných hranic je nezbytné pro vytvoření bezpečného a strukturovaného prostředí, ve kterém se žáci mohou učit a rozvíjet. Vychovatelé by měli jasně komunikovat očekávání a pravidla chování a být důslední ve svém vynuocování. To pomáhá žákům rozumět, co je od nich očekáváno, a učí je sebereflexi a sebekontrolé. Jasné hranice také přispívají k pocitu bezpečí u žáků, protože vědí, co mohou očekávat od svých vychovatelů a prostředí kolem nich.

Efektivní vychovatel kombinuje tyto dvě dovednosti, aby vytvořil pozitivní a podporující výchovné prostředí. Přirozená autorita založená na respektu a schopnost stanovit a udržet jasné hranice jsou klíčové pro rozvoj zdravých vztahů s žáky, které jsou základem pro jejich úspěšný vývoj a učení.²⁶

Organizační a plánovací schopnosti

Organizační a plánovací schopnosti: Efektivní vychovatel musí mít silné organizační a plánovací schopnosti, které mu umožňují vytvářet strukturované a smysluplné vzdělávací a výchovné programy. Tyto schopnosti zahrnují:

²⁵ AZER, S. A. The qualities of a good teacher: how can they be acquired and sustained?, s. 67-69

²⁶ LANGDON WARREN, Louis. The Importance of Teacher Leadership Skills in the Classroom, s. 8.

- Tvorba plánů: Vychovatelé musí být schopni plánovat činnosti a lekce, které jsou vzdělávací, zábavné a odpovídající věku a potřebám žáků. To vyžaduje schopnost předvídat, jak se různé aktivity budou odehrávat, a přizpůsobit plány tak, aby byly co nejúčinnější a nejzajímavější.
- Time management: Efektivní využívání času je zásadní, zejména když je potřeba koordinovat různé aktivity a ujistit se, že každý žák má příležitost se zapojit a získat z činností maximum.
- Správa zdrojů: Vychovatelé by měli být schopni efektivně spravovat dostupné zdroje, včetně materiálů pro aktivity, prostoru a pomůcek, aby maximalizovali jejich využití a podpořili vzdělávací cíle.
- Flexibilita a adaptabilita: Schopnost být flexibilní a rychle se přizpůsobit změnám nebo neočekávaným situacím je klíčová, zejména v dynamickém prostředí, kde se potřeby a zájmy žáků mohou rychle měnit.

Schopnost delegovat a pracovat v týmu: Úspěšný vychovatel by měl umět efektivně delegovat úkoly a spolupracovat s kolegy, aby podpořil rozvoj žáků. Tato schopnost zahrnuje:

- Komunikace v týmu: Sdílení informací, plánů a očekávání s ostatními členy týmu je zásadní pro koordinaci a dosažení společných výchovných cílů.
- Podpora a motivace kolegů: Posilování týmového ducha a motivace kolegů k dosahování nejlepších možných výsledků ve prospěch žáků.
- Využívání různorodosti týmu: Uznání a využívání jedinečných dovedností a perspektiv různých členů týmu může obohatit výchovný program a poskytnout žákům širší spektrum zážitků a učení.²⁷

Tyto dovednosti a schopnosti jsou základem pro efektivní vedení a organizaci výchovného procesu, což umožňuje vychovatelům vytvářet podnětné, bezpečné a strukturované prostředí, které podporuje učení a rozvoj žáků.

²⁷ SHAHROZE SIDDIQUI, Muhammad, Wajiha KANWAL, Khalida PARVEEN, Iffat SHAHEEN a Nosheen WAJID. Effect of Teachers' Organizational Skills on Their Academic Optimism, s. 128-130.

Schopnost týmové práce a spolupráce s ostatními profesemi

Schopnost týmové práce a spolupráce s ostatními profesemi: Efektivní vychovatelé rozumí významu týmové práce a schopnosti spolupracovat s odborníky z různých oborů, což je nezbytné pro poskytování komplexní podpory rozvoje žáků. Tato schopnost zahrnuje:

- **Interdisciplinární spolupráce:** Vychovatelé často spolupracují s učiteli, školními psychology, sociálními pracovníky a dalšími odborníky, aby poskytli podporu pro různé aspekty rozvoje žáka. Schopnost komunikovat a koordinovat s těmito odborníky je klíčová pro identifikaci a řešení potřeb žáků z různých perspektiv.
- **Vytváření multidisciplinárních týmů:** Vychovatelé mohou být součástí nebo koordinovat multidisciplinární týmy, které se zaměřují na specifické cíle, jako je podpora žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, programy prevence šikany nebo projekty zaměřené na sociální integraci.
- **Výměna zkušeností a osvědčených postupů:** Účast v týmové práci umožňuje vychovatelům sdílet své zkušenosti a učit se od ostatních, což přispívá k jejich profesnímu růstu a zlepšení kvality poskytované péče a vzdělávání.
- **Podpora a přijímání podpory:** Schopnost požádat o pomoc nebo nabídnout podporu kolegům je zásadní pro efektivní týmovou práci. Tato vzájemná podpora vede k lepšímu pracovnímu prostředí a zvyšuje efektivitu v péči o žáky.
- **Konfliktové řešení:** V rámci týmové práce mohou vznikat neshody nebo konflikty. Schopnost efektivně řešit tyto situace, najít kompromis a udržovat pozitivní pracovní vztahy je klíčová pro udržení funkčního a produktivního týmu.²⁸

Profesionalita a etika: V rámci týmové práce a interně profesionální spolupráce je důležité, aby vychovatelé projevovali vysokou míru profesionalismu a etického jednání, respektovali odbornost ostatních, chránili soukromí a důvěrnost informací o žácích a jednali v nejlepším zájmu žáků.

²⁸ NGOC HOANG, Diep Thi a Thu Thi ANH DO. INTEGRATION OF TEAMWORK SKILLS IN TEACHING IN ORDER TO MEET THE LEARNING OUTCOMES IN THE CDIO SYLLABUS: APPLICATION TO TECHNOLOGY AND ENGINEERING, s. 1-5.

Schopnost týmové práce a spolupráce s ostatními profesemi nejen zlepšuje kvalitu výchovy a vzdělávání žáků, ale také přispívá k osobnímu a profesnímu rozvoji vychovatelů, umožňuje jim získávat nové perspektivy a rozšiřovat své dovednosti a znalosti.

Odolnost vůči stresu a schopnost rychle reagovat v krizových situacích

Odolnost vůči stresu: Práce vychovatele může být náročná a stresující, obzvláště když se setkávají s náročnými chováními, vysokými očekáváními a potřebou reagovat na nečekané situace. Odolnost vůči stresu znamená schopnost zůstat klidným, soustředěným a efektivním i v náročných okamžicích. To zahrnuje:

- **Sebepoznání a sebereflexi:** Porozumění vlastním reakcím na stres a rozvíjení strategií pro jeho zvládnutí, jako je efektivní časový management, techniky relaxace a hledání podpory.
- **Přijetí, že ne vše lze kontrolovat:** Uznání, že některé situace nelze předvídat nebo plně kontrolovat, a zaměření se na to, co lze ovlivnit – například vlastní reakce a rozhodnutí.
- **Udržování pozitivního přístupu:** Schopnost vidět problémy jako výzvy k překonání, ne jako nepřekonatelné překážky, a hledání pozitivních aspektů i v náročných situacích.

Schopnost rychle reagovat v krizových situacích: Krizové situace vyžadují rychlou a efektivní reakci, aby se minimalizovalo riziko a ochránily se zájmy všech zúčastněných. Vychovatel musí být schopen:

- **Rozpoznat krizovou situaci:** Být schopný rychle identifikovat, co představuje krizi, ať už jde o zranění, psychologickou krizi nebo náhlou změnu chování žáka.
- **Uklidnit situaci:** Efektivní komunikace, uklidnění žáků nebo kolegů a zajištění bezpečnosti jsou klíčové kroky, které je potřeba rychle provést.
- **Rozhodování a jednání:** Schopnost rychle posoudit situaci a učinit nejlepší možné rozhodnutí v zájmu bezpečnosti a blaha žáků.
- **Spolupráce s ostatními:** V krizových situacích je často nezbytná koordinace s ostatními členy týmu nebo s externími odborníky (např. zdravotnickým personálem).

- **Následná péče a hodnocení:** Po krizové situaci je důležité zajistit následnou podporu pro všechny zúčastněné, vyhodnotit, jak byla situace zvládnuta, a přijmout opatření k prevenci podobných situací v budoucnu.²⁹

Odolnost vůči stresu a schopnost rychle a adekvátně reagovat v krizových situacích jsou klíčové dovednosti, které vychovatelé potřebují k udržení bezpečného a podpůrného prostředí pro žáky, a k zajištění, že jsou schopni efektivně řešit výzvy, které mohou v průběhu jejich práce nastat.

6.5 Pracovní podmínky

Časová náročnost a flexibilita v práci s žáky

Práce s žáky je nesmírně obohacující a smysluplná, ale současně může být velmi náročná z hlediska časového závazku a potřeby flexibilního přístupu. Tato kapitola podrobně zkoumá, jak tyto aspekty ovlivňují profesní život vychovatelů a jak s nimi mohou efektivně nakládat.

- 1) **Časová náročnost:** Práce s žáky často přesahuje tradiční pracovní dobu. Vychovatelé mohou být požádáni, aby pracovali brzy ráno, večer nebo o víkendech, zvláště v zařízeních poskytujících péči mimo běžnou školní dobu, jako jsou internáty, školní kluby nebo letní tábory. Navíc, plánování aktivit, příprava materiálů a administrativa často vyžadují další čas mimo přímou práci s žáky.
- 2) **Flexibilita:** Flexibilita je klíčová ve chvílích, kdy se objeví neočekávané situace nebo když je potřeba rychle reagovat na individuální potřeby žáků. Vychovatelé musí být připraveni přizpůsobit své plány a metody, aby co nejlépe vyhověli rozmanitým a dynamickým potřebám žáků, což může zahrnovat změny ve struktuře dne, adaptaci vzdělávacích aktivit nebo řešení neočekávaných emocionálních nebo behaviorálních otázek.
- 3) **Pracovní zátěž a řízení času:** Efektivní řízení času a priorit je nezbytné pro zvládnutí náročné pracovní zátěže. Vychovatelé musí najít rovnováhu mezi přímou prací s žáky, plánováním, hodnocením a osobním časem. Správné nastavení

²⁹ HEPBURN, Stevie-Jae, Annemaree CARROLL a Louise MCCUAIG. Exploring a Complementary Stress Management and Wellbeing Intervention Model for Teachers: Participant Experience.

priorit a efektivní využívání dostupného času může pomoci minimalizovat stres a maximalizovat kvalitu poskytované péče a vzdělávání.

- 4) **Podpora a profesní rozvoj:** Vzhledem k náročnosti práce je podpora ze strany zaměstnavatelů a kolegů klíčová. To zahrnuje poskytování dostatečných příležitostí pro profesní rozvoj, dostupnost zdrojů a materiálů a vytváření podpůrné pracovní kultury, která uznává a řeší výzvy spojené s pracovní flexibilitou a časovou náročností.
- 5) **Osobní pohoda a work-life balance:** Aby vychovatelé mohli udržet vysokou úroveň angažovanosti a péče, je nezbytné, aby dbali na vlastní pohodu a hledali rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem. Vytváření jasných hranic mezi prací a osobním časem, vědomé využívání volného času a rozvíjení strategií pro řízení stresu jsou klíčové pro udržení dlouhodobé udržitelnosti v této náročné profesi tak, aby mohli poskytovat kvalitní péči a podporu těm, kteří ji potřebují.
- 6) **Podpora a síť kolegů:** Mít silnou podpůrnou síť kolegů a vedení může pomoci vychovatelům zvládat časovou náročnost a stres spojený s prací. Sdílení zkušeností, hledání společných řešení a vzájemná podpora jsou klíčové pro budování odolného pracovního prostředí, ve kterém mohou vychovatelé prosperovat.³⁰

Zvládání časové náročnosti a potřeba flexibility jsou neodmyslitelnou součástí práce s žáky a mládeží. Vychovatelé, kteří se naučí efektivně řídit svůj čas, přijmou flexibilní přístup a dbají na svou osobní pohodu, jsou lépe vybaveni pro poskytování kvalitní a efektivní podpory mladým lidem ve své péči.

Diverzita pracovních prostředí a jejich vliv na pracovní podmínky vychovatele

Různorodost pracovních prostředí, ve kterých vychovatelé působí, má značný vliv na jejich pracovní dobu, podmínky a celkovou povahu jejich práce. Přizpůsobení se různým typům zařízení je klíčové pro efektivní výkon jejich profese.

- 1) **Školní družiny a kluby:** Vychovatelé pracující ve školních družinách nebo klubech jsou obvykle synchronizováni s běžným školním provozem, ale mohou také

³⁰ KREUZFELD, Steffi, Christoph FELSING a Reingard SEIBT. Teachers' working time as a risk factor for their mental health - findings from a cross-sectional study at German upper-level secondary schools, s.307-310.

zajišťovat aktivity před začátkem vyučování, během obědů nebo po škole. Tyto role mohou zahrnovat flexibilní pracovní dobu, zvláště pokud programy zahrnují speciální akce nebo výlety mimo běžnou školní dobu.

- 2) **Internáty a rezidenční zařízení:** Vychovatelé v internátech nebo jiných rezidenčních zařízeních čelí jedinečným výzvám, protože jejich role může vyžadovat nepravidelné pracovní hodiny, včetně večerních nebo nočních směn, a často vyšší úroveň odpovědnosti za dohled nad dětmi mimo běžnou školní dobu.
- 3) **Volnočasová centra a tábory:** Práce ve volnočasových centrech nebo v letních táborech může znamenat sezónní zaměstnání s intenzivním pracovním nasazením během určitých období roku. Vychovatelé zde plánují a realizují širokou škálu aktivit, které mohou vyžadovat flexibilitu a schopnost pracovat v dlouhých a někdy nepravidelných intervalech.
- 4) **Speciální vzdělávací zařízení a zařízení pro děti s různými potřebami:** Práce v zařízeních pro děti se speciálními potřebami nebo v zařízeních poskytujících terapeutickou péči vyžaduje specifické dovednosti a často značnou míru empatie a trpělivosti. Vychovatelé zde musí být připraveni na individuální přístup a mohou čelit dodatečnému emočnímu zatížení.
- 5) **Diverzita pracovních prostředí a adaptabilita:** Efektivní vychovatelé musí být schopni adaptovat své metody a přístupy k různým prostředím, ve kterých pracují. Tato schopnost adaptace nejen zlepšuje jejich efektivitu v různých kontextech, ale také přispívá k jejich profesnímu rozvoji a osobnímu růstu.³¹

Vychovatelé, kteří rozumí dynamice různých pracovních prostředí a jsou schopni flexibilně reagovat na jejich specifické požadavky, mohou efektivněji podporovat rozvoj a blaho dětí a mládeže, se kterými pracují. Zároveň je důležité, aby si vychovatelé udržovali work-life balance a dbali na vlastní pohodu, aby mohli poskytovat kvalitní péči a podporu těm, kteří ji potřebují.

- **Práce v multikulturním prostředí:** Vychovatelé mohou pracovat v prostředích s žáky různých kulturních, etnických nebo sociálních pozadí. Schopnost adaptovat

³¹ ADMIRAAL, Wilfried. Teachers' Work Conditions and their Job Satisfaction in Primary and Secondary Education, s. 18-20.

komunikační styly, porozumět kulturním nuancím a projevovat kulturní citlivost je nezbytná pro vytvoření inkluzivního a podporujícího prostředí, ve kterém se všichni žáci mohou cítit vítáni a hodnotní.

- **Začlenění technologií:** V současném digitálním věku je čím dál více důležité, aby vychovatelé zvládali začleňovat technologie do svého vzdělávacího a výchovného procesu. Pracovní prostředí se mohou lišit v míře technologické vybavenosti, a adaptabilita v této oblasti může vychovatelům umožnit efektivnější a angažovanější práci s žáky.
- **Důraz na duševní zdraví:** Povědomí o důležitosti duševního zdraví dětí a mládeže je stále větší. Vychovatelé musí být vybaveni dovednostmi a znalostmi, aby mohli rozpoznávat a řádně reagovat na potřeby duševního zdraví ve všech typech zařízení, a poskytovat adekvátní podporu nebo odkaz na další služby.
- **Průběžné vzdělávání a rozvoj:** S měnícími se požadavky na vychovatele v různých typech zařízení je nezbytné, aby se tito profesionálové neustále vzdělávali a rozvíjeli své dovednosti. Tím zajistí, že jejich přístupy zůstanou relevantní, účinné a v souladu s nejlepšími postupy ve svém oboru.³²

Práce vychovatele v různých prostředích představuje množství výzev, ale také příležitostí pro osobní a profesní růst. Flexibilita, adaptabilita a nepřetržitý rozvoj jsou klíčové pro úspěšnou kariéru v této dynamické a nesmírně důležité profesi. Vychovatelé, kteří jsou schopni efektivně fungovat v různorodých pracovních prostředích, přinášejí neocenitelný přínos pro rozvoj a pohodu žáků, se kterými pracují.

Práce ve večerních hodinách, o víkendech a během prázdnin

Práce vychovatelů často přesahuje standardní pracovní dobu a zahrnuje práci ve večerních hodinách, o víkendech a během školních prázdnin. Tyto aspekty pracovního času mají zásadní vliv na organizaci pracovního a osobního života vychovatelů.

- **Večerní hodiny:** Aktivity a programy pro děti a mládež, jako jsou sportovní tréninky, kroužky, večerní studium nebo speciální akce, vyžadují přítomnost vychovatelů i po standardních pracovních hodinách. Práce ve večerních hodinách

³² ADMIRAAL, Wilfried. Teachers' Work Conditions and their Job Satisfaction in Primary and Secondary Education, s. 20-26.

může poskytnout vychovatelům příležitost navázat hlubší vztahy s dětmi a mládeží, které mohou být během dne zaneprázdněny jinými aktivitami.

- **Práce o víkendech:** Mnohé programy, jako jsou víkendové výlety, soutěže nebo workshopy, se konají o víkendech. I když práce o víkendu může být náročná na work-life balance, poskytuje jedinečnou příležitost pro realizaci aktivit, které by během týdne nebyly možné, a umožňuje vychovatelům zažít s dětmi a mládeží speciální momenty.
- **Prázdninové období:** Školní prázdniny jsou často časem, kdy se organizují speciální tábory, kurzy nebo projekty, které vyžadují intenzivnější zapojení vychovatelů. Práce během prázdnin může být náročná z hlediska plánování a realizace, ale zároveň nabízí možnost pro hlubší pedagogickou práci a vytváření nezapomenutelných zážitků.
- **Nároky na flexibilitu a adaptabilitu:** Tato atypická pracovní doba vyžaduje od vychovatelů vysokou míru flexibility a schopnost přizpůsobit se rozmanitým situacím. Efektivní vychovatelé jsou schopni adaptovat svůj osobní život tak, aby mohli plnit své profesní povinnosti, aniž by to negativně ovlivnilo jejich pohodu.
- **Strategie pro zvládnání nepravidelné pracovní doby:** Vychovatelé mohou využívat různé strategie pro zvládnání nepravidelné pracovní doby, včetně pečlivého plánování osobního času, využívání doby volna pro regeneraci a udržování zdravého životního stylu. Důležité je také komunikovat s rodinou a přáteli o svých pracovních závazcích, aby mohli pochopit a podpořit potřeby vychovatele.³³

Práce v neobvyklých hodinách je neodmyslitelnou součástí profese vychovatele, se správným plánováním a podporou však může být zvládnutelná a obohacující. Vychovatelům může poskytnout unikátní příležitosti pro obohacení životů dětí a mládeže, se kterými pracují.

³³ CREAGH, Sue, Greg THOMPSON, Nicole MOCKLER, Meghan STACEY a Anna HOGAN. Workload, work intensification and time poverty for teachers and school leaders: a systematic research synthesis, Educational review., 1-20. ISSN 0013-1911. Dostupné z: doi:10.1080/00131911.2023.2196607

6.6 Perspektiva profese

Perspektiva profese vychovatele se odráží v několika klíčových aspektech, které ovlivňují budoucí vývoj a důležitost této role ve společnosti. Podrobnější rozbor perspektivy profese vychovatele zahrnuje:

Důležitost celoživotního učení: Ve společnosti, kde se klade důraz na celoživotní učení, hraje role vychovatele stále významnější roli. Vychovatelé podporují nejen akademický růst, ale také osobnostní a sociální rozvoj dětí a mládeže, což je zásadní pro jejich úspěšnou adaptaci ve stále se měnícím světě.

Potřeba inkluzivního vzdělávání: Vzhledem k rostoucímu důrazu na inkluzi a integraci dětí s různými vzdělávacími potřebami se zvyšuje poptávka po vychovatelích, kteří jsou schopni efektivně pracovat v inkluzivním prostředí a adaptovat výchovné metody tak, aby vyhovovaly různorodé skupině dětí.

Rozvoj mimoškolních aktivit: S rostoucím uznáním významu mimoškolních aktivit pro celkový rozvoj dětí se zvyšuje poptávka po kvalifikovaných vychovatelích, kteří mohou nabízet a vést kvalitní programy volného času, včetně sportovních, uměleckých a vědeckých klubů.

Změny ve společenském vnímání profese: Postavení vychovatele se stává prestižnějším díky rostoucímu povědomí o jeho důležitosti pro osobnostní a sociální rozvoj dětí. To může přitáhnout více talentovaných a nadšených jedinců do oboru.

Technologický vývoj: Integrace nových technologií do vzdělávacího procesu otevírá vychovatelům nové možnosti pro vytváření interaktivních a stimulujících učebních prostředí. Vychovatelé musí být schopni se adaptovat a využívat tyto technologie pro zlepšení vzdělávacích výsledků.

Mezinárodní spolupráce a mobilita: Globalizace a mezinárodní spolupráce v oblasti vzdělávání nabízí vychovatelům příležitosti k výměně osvědčených postupů, účasti na mezinárodních projektech a programům profesního rozvoje, což rozšiřuje jejich perspektivy a zlepšuje kvalitu výchovy.

Politika a legislativní změny: Vládní politika a legislativní změny, které podporují kvalitu a dostupnost vzdělávání, mohou mít pozitivní vliv na rozvoj profese vychovatele, poskytování lepších pracovních podmínek a zvyšování investic do vzdělávacího sektoru.

Tato perspektiva naznačuje, že profese vychovatele má před sebou světlou budoucnost s mnoha příležitostmi pro růst, inovaci a pozitivní společenský dopad.³⁴

³⁴tamtéž

7 PŘÍPADOVÁ STUDIE

V případové studii se zaměřím na Základní školu Na Beránku v Praze 12, na které působím jako vychovatelka školní družiny. V případové studii se budu konkrétně zabývat tématem rozvoje čtenářství ve školní družině.

7.1 Úvod

7.1.1 Představení školy

Základní škola a Mateřská škola Na Beránku, Pertoldova 3373/51, Praha

Základní škola a Mateřská škola Na Beránku se nachází na adrese Pertoldova 3373/51, Praha 4 – Modřany a je zřízena Městskou částí Praha 12. Instrukce zahrnuje základní školu, mateřskou školu, školní družinu poskytující vzdělání a péči pro žáky našeho města.

Vedení a organizační struktura

Školu řídí Mgr. Jiří Soukup, statutární zástupce je Mgr. Adam Honskus, DiS. Další klíčové role zastávají Mgr. Hana Moravcová, zástupkyně pro 1. stupeň, Mgr. Miroslava Kellovská, zástupkyně pro program Montessori a Marcela Lazurková, vedoucí školní družiny. Ve škole jsou také aktivní školská rada a školské poradenské služby, které podporují žáky ve vzdělávání a při řešení různých situací.

Edukativní programy a aktivity

Základní škola Na Beránku nabízí dva vzdělávací programy: 1. Cesta: Jedná se o program vycházející z tradičního způsobu vzdělávání, který je v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání (RVP ZV). Cílem programu je rozvíjet u žáků klíčové kompetence a připravit je na další studium a život v dospělosti. Program zahrnuje širokou škálu předmětů. Součástí programu jsou i různé volitelné předměty a aktivity, které žákům umožňují rozvíjet jejich zájmy. Je kladen důraz na individualizovaný přístup k vzdělávání, podporu talentů a rozvoj sociálních a komunikačních dovedností žáků. Nabízí bohatý program volnočasových aktivit, který zahrnuje sportovní, umělecké a vědecké kluby a kroužky.

2. Montessori: Tento program je také v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání, avšak je založen na pedagogických principech Marie Montessori.

Cílem programu je rozvíjet u žáků samostatnost, zodpovědnost a kreativitu. Program umožňuje žákům pracovat vlastním tempem a podle jejich individuálních potřeb. Součástí programu jsou různé Montessori pomůcky, které žákům pomáhají rozvíjet jejich smysly a motorické dovednosti. Program Montessori je vhodný pro žáky, kteří se chtějí učit zábavnou a interaktivní formou.³⁵

Vzdělávací výsledky a společenské zapojení žáků

Naše škola se může pochlubit vysokými vzdělávacími výsledky, což dokládá úspěšnost našich žáků na přijímacích zkouškách do středních škol a jejich zapojení do různých mimoškolních a komunitních aktivit.

Školní družina

Charakteristika školní družiny: Školní družina slouží především rozvoji zájmů žáků v době po vyučování, relaxaci a efektivnímu využití volného času. Dává také prostor pro komunikaci mezi dětmi navzájem, rodiči a vychovatelkami. Navštěvují ji žáci 1. – 4. ročníku základní školy. Její činnost vychází z pedagogiky volného času. Snaží se o vytvoření místa pro odpočinek žáků po vyučování a aktivního, sportovního využití volného času.³⁶

V zařízení působí školní družina, která sestává ze 13 jednotlivých oddělení o 30 dětech. Činnost školní družiny probíhá ve vyčleněných třídách a na venkovních pozemcích školy v čase od 6:30 do 7:45 a od 11:40 do 17:00. Během školního roku zde probíhá řada projektových dnů, různých dílen a akcí pro rodiče s dětmi. Práce vychovatelek je stanovená Školním vzdělávacím programem pro zájmové vzdělávání a řízená vedoucí vychovatelkou.

Závěr

Základní škola a Mateřská škola Na Beránku je klíčovým vzdělávacím a komunitním centrem pro obyvatele Prahy 12, s důrazem na inovativní vzdělávací přístupy a podporu

³⁵ ZŠ A MŠ NA BERÁNKU V PRAZE 12. O škole. Online. B.r. Dostupné z: <http://www.naberanku.cz/o-skole>. [cit. 9. 6. 2024].

³⁶ ZŠ a MŠ Na Beránku (2023); ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM – pro zájmové vzdělávání – školní družinu (CESTA); dostupné na: <https://naberanku.cz/uploads/dokumenty/svp-sd.pdf>. Datum přístupu: 1. 6. 2024

celkového rozvoje žáků. Naše škola je připravena čelit výzvám moderního vzdělávání a poskytovat žákům nejlepší možné vzdělání a péči.

7.1.2 Kontext a důležitost čtenářství ve školní družině

Čtenářství je nezbytnou dovedností, která umožňuje dětem otevřít dveře do světa fantazie, vědění a osobního růstu. Ve školní družině Základní školy a Mateřské školy Na Beránku se čtení nevnímá pouze jako základní nástroj pro akademické učení, ale především jako klíč k rozvoji kreativity, empatie a kritického myšlení u žáků.

Význam čtenářství pro děti

Čtení má pro děti nespočet výhod. Rozvíjí jazykové schopnosti, slovní zásobu a porozumění, což je základem pro úspěšnou komunikaci a akademické výsledky. Díky čtení se děti seznamují s novými slovy a větnými strukturami, což podporuje jejich schopnost vyjadřování. Kromě toho, že čtenářství posiluje empatii, také pomáhá dětem lépe pochopit různé kultury a životní situace, což je připravuje na život v multikulturním světě.

Čtenářství jako zdroj informací a inspirace

Ve školní družině máme k dispozici bohatou školní knihovnu, která nabízí žákům přístup k široké škále literatury – od beletrie přes informační knihy až po odborné texty. Knihovnu mohou žáci družiny navštívit každou středu od 15:00 do 16:00. Knihy do knihovny jsou vybírány na základě žádostí vychovatelek a učitelů školy. Také žáci mohou zapisovat knihy, které by v knihovně chtěli na „seznam přání“. Vzhledem k malému prostoru není možné v knihovně pořádat výuku či jiné akce, nicméně rozmanitost knihovního fondu i tak umožňuje žákům rozšířit si obzory a získávat nové informace z oblastí, které je zajímají, jako jsou přírodní vědy, historie či umění. Laufková poukazuje na stále složitější charakter světa, kde není možné absorbovat všechny informace, ale je klíčové rozvíjet základní kompetence, kde gramotnost hraje zásadní roli. Tato schopnost je nezbytná nejen v edukačním kontextu, ale také má významný vliv na uplatnění na trhu práce. Tyto dovednosti umožňují jedincům lépe se orientovat v informačně náročném prostředí a efektivněji reagovat na požadavky a výzvy současné doby. Čtenářská gramotnost je vnímána jako klíčová brána k získání dalších zásadních kompetencí. V dokumentech Evropské unie je čtenářská gramotnost identifikována jako jedna z klíčových dovedností. Je zdůrazňován její význam pro rozvoj schopnosti porozumět a rekonstruovat komplexní

písemná sdělení, kriticky hodnotit a využívat různé zdroje informací, stejně jako pro samostatné získávání nových poznatků. Tento přístup podtrhuje význam čtenářské gramotnosti v kontextu neustále se rozvíjejících a měnících se požadavků na individuální a profesní úrovni.³⁷

Podpora čtenářství ve školní družině

Ve školní družině se klade velký důraz na motivující čtenářské prostředí. Prostřednictvím čtenářských kroužků, autorských čtení a diskusí o knihách se snažíme podporovat sociální interakci a komunikační dovednosti žáků. Děti se učí vyjadřovat své myšlenky, argumentovat a sdílet názory s ostatními, což je připravuje na aktivní účast ve společnosti. Způsobem, jak podpořit vztah ke čtení, je využití dalších pomůcek. Například čtenářské kostky a sáčky mohou být využity jako zajímavé nástroje pro obohacení práce s literaturou. Tyto pomůcky, vyvinuté Čtenářskými kluby, jsou navrženy k podpoře čtenářské gramotnosti. Podle autorek jsou tyto kostky užitečné na různých úrovních vzdělávacího procesu, ale je důležité je přizpůsobit specifickým věkovým skupinám. Pro nejmladší děti, například ty v předškolním věku, se doporučují kostky s piktogramy, které reprezentují různé typy otázek. Tyto grafické znázornění pomáhají dětem lépe rozumět položeným otázkám a s časem se naučí obrázky asociovat s jejich významy, což jim umožní pracovat s kostkami s menší nebo žádnou pomocí. V průběhu čtení se využívají různé kostky: na začátku pro evokaci, během čtení a na konci pro otázky týkající se přečteného textu, což koresponduje s třífázovým modelem učení E-U-R.

Implementace čtenářských kostek do vzdělávacích aktivit by měla být provedena krok za krokem. Je doporučeno, aby se děti seznámily s kostkou pro předčtenářskou fázi, následně by měla být představena kostka pro období po přečtení knihy. Laufková a Goldmannová zdůrazňují specifiky používání kostky během čtení (zejména s dětmi předškolního věku, kde může být prospěšné přizpůsobit otázky specificky pro konkrétní dílo, vzhledem k různorodosti dějů jednotlivých knih. V důsledku těchto faktorů doporučují,

³⁷ LAUFKOVÁ, Veronika. *Čtenářská gramotnost z pohledu rámcových a školních vzdělávacích programů.*

aby byla kostka během čtení zařazena do praxe jako poslední a aby pedagog pečlivě zvážil její využití, případně ji využíval pouze pro zpestření výuky.³⁸

Velmi důležité je ve školním prostředí také integrativní pojetí čtenářské gramotnosti, které vychází z úzké spolupráce všech složek podílejících se na výchově a vzdělávání dítěte (rodina, škola, knihovna a další instituce). U dětí tak podporujeme celou řadu dovedností, klíčových kompetencí a schopnost kritického myšlení.³⁹

Integrace čtenářství do denního programu

Čtení je integrální součástí každodenního programu školní družiny, kde je kombinováno s volným čtením i čtením v rámci projektů a tematických aktivit. Vychovatelé jsou vyškoleni, aby efektivně podporovali čtenářské dovednosti dětí a byli jim vzorem v oblasti čtenářství.

Závěr

Podpora čtenářství ve školní družině Základní školy a Mateřské školy Na Beránku představuje zásadní investici do budoucnosti našich žáků. Rozvoj čtenářských dovedností nejen podporuje jejich akademický úspěch, ale je také klíčový pro rozvoj osobnosti, kreativity a sociálních dovedností, které jsou nepostradatelné pro úspěch v dospělém životě.

7.1.3 Cíle případové studie

Případová studie zaměřená na rozvoj čtenářství ve školní družině Základní a Mateřské školy Na Beránku si klade za cíl prozkoumat, hodnotit a poskytnout ucelený pohled na význam, implementaci a výsledky programu podpory čtenářství v kontextu školní družiny. Specifické cíle případové studie zahrnují:

- 1) **Analýza stávajícího stavu:** Posoudit současný stav čtenářských dovedností a zájmu o čtení mezi žáky ve školní družině a identifikovat faktory, které ovlivňují jejich čtenářské návyky.

³⁸ LAUFKOVÁ, Veronika, Adéla GOLDMANNOVÁ. *Rozvoj čtenářské pregramotnosti v praxi mateřské školy.*

³⁹ Tamtéž

- 2) **Vymezení programu podpory čtenářství:** Popsat a analyzovat implementované strategie a aktivity zaměřené na rozvoj čtenářství, včetně organizačních aspektů, zapojení pedagogického personálu a interakce s žáky.
- 3) **Hodnocení efektivity programu:** Zhodnotit, jak program podpory čtenářství ovlivnil čtenářské dovednosti, motivaci k čtení a celkový vztah žáků k literatuře.
- 4) **Identifikace osvědčených postupů:** Identifikovat úspěšné metody a přístupy v rámci programu, které byly efektivní ve zvyšování zájmu o čtení a rozvoji čtenářských dovedností.
- 5) **Zjištění vlivu programu na školní komunitu:** Prozkoumat, jak program ovlivnil vnímání čtenářství mezi žáky, vychovateli, rodiči a širší školní komunitou.
- 6) **Formulace doporučení pro budoucí praxi:** Na základě získaných poznatků a výsledků studie navrhnout doporučení pro zlepšení a další rozvoj programu čtenářství ve školní družině.
- 7) **Příspěvek k širšímu poznání:** Případová studie by měla přispět k lepšímu porozumění významu a metodám podpory čtenářství ve školních družinách a poskytnout cenné informace pro pedagogy, vychovatele a tvůrce vzdělávacích politik.

Cílem této případové studie je poskytnout komplexní pohled na program podpory čtenářství ve školní družině a identifikovat klíčové faktory, které přispívají k úspěšnému rozvoji čtenářských dovedností a motivace žáků.

7.2 Teoretický rámec

7.2.1 Role školní družiny ve vzdělávacím procesu

Případová studie zaměřená na rozvoj čtenářství ve školní družině Základní školy a Mateřské školy Na Beránku si klade za cíl poskytnout ucelený pohled na implementaci, význam a dopady programu podpory čtenářství. Případová studie se specificky zaměřuje na následující cíle:

- 1) **Analýza stávajícího stavu:** Posoudit současný stav čtenářských dovedností a zájmu o čtení mezi dětmi ve školní družině. Zjistit, které faktory nejvíce ovlivňují čtenářské návyky žáků.

- 2) **Vymezení programu podpory čtenářství:** Podrobně popsat a analyzovat stávající strategie a aktivity zaměřené na podporu čtenářství, včetně metod používaných k motivaci dětí, role pedagogického personálu a interakce s žáky.
- 3) **Hodnocení efektivity programu:** Zhodnotit míru, do které program podpory čtenářství zlepšil čtenářské dovednosti, motivaci ke čtení a obecný vztah žáků k literatuře.
- 4) **Identifikace osvědčených postupů:** Identifikovat a popsat efektivní metody a přístupy, které se osvědčily ve zvyšování zájmu o čtení a rozvoji čtenářských dovedností mezi dětmi.
- 5) **Zjištění vlivu programu na školní komunitu:** Prozkoumat, jaký dopad má program na vnímání čtenářství mezi žáky, vychovateli, rodiči a v širší školní komunitě.
- 6) **Formulace doporučení pro budoucí praxi:** Na základě analýzy a zjištění navrhnout konkrétní doporučení pro zlepšení a další rozvoj programu podpory čtenářství.
- 7) **Příspěvek k širšímu poznání:** Tato případová studie by měla přispět k lepšímu porozumění efektům a strategiím podpory čtenářství ve školních družinách a nabídnout užitečné poznatky pro pedagogy, vychovatele a politiky v oblasti vzdělávání.

Celkovým cílem je tedy poskytnout komplexní pohled na program podpory čtenářství, identifikovat klíčové faktory úspěchu a navrhnout směry pro jeho další rozvoj a zlepšení.

7.3 Přehled strategií rozvoje čtenářství

Strategie rozvoje čtenářství ve školní družině jsou klíčové pro podporu čtenářských dovedností a motivace k četbě u dětí. Tyto strategie mohou být různorodé, zaměřují se na různé aspekty čtenářství a zahrnují celou řadu aktivit a přístupů. Zde je přehled účinných strategií, které lze ve školní družině implementovat:

- 1) **Čtenářské koutky:** Vytvoření pohodlných a lákavých čtenářských koutků, kde si děti mohou vybírat knihy podle svého zájmu a číst v klidném a pohodlném prostředí.

- 2) **Tematické čtení:** Organizace čtenářských aktivit podle určitých témat nebo žánrů, která mohou zaujmout děti a rozšířit jejich obzory.
- 3) **Čtení s dospělým:** Pravidelné čtení dospělými dětem, které může zahrnovat vychovatele, rodiče nebo hosty, jako jsou místní spisovatelé, což pomáhá modelovat čtenářské chování a ukazuje dětem, že čtení je ceněná a sdílená aktivita.
- 4) **Knižní kluby:** Založení knižních klubů nebo čtenářských skupin, kde mohou děti diskutovat o přečtených knihách, sdílet názory a motivovat se navzájem k četbě.
- 5) **Interaktivní čtenářské aktivity:** Využití her, divadelních představení nebo kreativních projektů, které souvisí s četbou a pomáhají dětem prohloubit porozumění textu a rozvíjet zájem o knihy.
- 6) **Čtenářské výzvy a soutěže:** Organizace motivujících čtenářských výzev nebo soutěží, které povzbuzují děti, aby četly více a objevovaly nové knihy.
- 7) **Spojení čtení s multimédií:** Integrace knih s multimediálními zdroji, jako jsou audioknihy, filmové adaptace nebo interaktivní e-knihy, což může zvýšit zájem o čtení a oslovit různé typy učících se.
- 8) **Rodinné čtenářské programy:** Zapojení rodin do čtenářských aktivit, poskytování doporučení pro čtení doma a podpora rodičů v roli čtenářských vzorů pro své děti.
- 9) **Ocenění čtenářských úspěchů:** Uznání a odměňování dětí za jejich čtenářské úsilí a úspěchy, což může posílit jejich sebevědomí a motivaci k dalšímu čtení.

Tyto strategie by měly být flexibilně upravovány a přizpůsobovány v závislosti na potřebách a zájmech dětí ve školní družině, aby se maximálně podpořil jejich rozvoj čtenářství.

3. Metodologie

- Popis metodologického přístupu (kvalitativní/kvantitativní výzkum, sběr dat, analýza)
- Účastníci studie (popis cílové skupiny)

4. Implementace programu rozvoje čtenářství

- Představení programu (cíle, aktivity, zdroje)
- Organizační aspekty (začlenění programu do denního režimu družiny)
- Spolupráce s učiteli, rodiči a místní komunitou

5. Hodnocení programu

- Metody a kritéria hodnocení
- Zpětná vazba od účastníků (děti, vychovatelé, rodiče)
- Sběr a analýza dat

6. Výsledky

- Presentace zjištěných dat
- Diskuze o efektivitě a přínosech programu
- Případové studie nebo příběhy úspěchu

7. Diskuze

- Interpretace výsledků
- Srovnání s očekáváními a cíli programu
- Srovnání s podobnými iniciativami v jiných školách

8. Doporučení

- Návrhy na zlepšení programu
- Doporučení pro další praxi ve školních družinách
- Návrhy na další výzkum

9. Závěr

- Shrnutí klíčových poznatků
- Závěrečné úvahy a perspektivy do budoucna

8 PÍSEMNÁ PŘÍPRAVA NA PŘÍMOU PEDAGOGICKOU ČINNOST

Písemná příprava na přímou pedagogickou činnost

V této hodině se zaměříme na poznávání podzimních listů. Na konci výukového bloku je žák schopen poznat, jak se listy na podzim chovají a proč se zbarvují do jiných barev. Žák také umí vyjmenovat barvy podzimu a vytvořit z nich umělecká díla

<p>Ročník: 1. ročník ZŠ, 6-7 let, 8 žáků, školní družina.</p> <p>Vstupní dovednosti: Děti vědí, že na podzim padá listí. Nejsou žádné děti s podpůrnými opatřeními. Ovládají základy jemné motoriky. Všichni se dobře znají.</p>	<p>Časová dotace: 60 minut</p>
<p>Mezipředmětové vztahy: VV, Člověk a jeho svět</p>	<p>Průřezová témata: motorika, kreativita, rozvoj znalostí.</p>

STRUKTURA HODINY	POPIS	ČASOVÝ PLÁN
NÁMĚT	Barvy podzimu	
ÚKOL	<p>Metoda: Slovní</p> <ul style="list-style-type: none"> - Seznámení s tématem, společná diskuse. - Naučení podzimní básničky - Poučení o bezpečnosti <p><i>Cílem je:</i> Žák dokáže poukázat na specifika jednotlivých ročních období, zejména pak podzimu.</p> <p>Metoda: Názorně demonstrační</p> <p>Předvádění, pozorování, vysvětlování a seznámení s postupem.</p> <p><i>Cílem je:</i> Žák pozoruje listy a zvládne ukázat, které jsou podzimní</p>	5

	<p>Dovednostně praktická metoda: Zkoušení vlastní tvorby, získávání dovedností.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zapouštění vodových barev do mokrého podkladu. <i>Cílem je:</i> Žák objevuje různé barvy a jejich tvorbu, spolupracuje a seberealizuje se ve skupině. <p>Aktivizující metoda:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Presentace vlastní práce <i>Cílem je:</i> Žák rozvíjí své kritické myšlení, komunikační dovednosti, posiluje své sebevědomí a rozvíjí kreativitu. <p>Slovní metoda:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Společné hodnocení <i>Cílem je:</i> Žák zhodnotí svou práci a práci ostatních ve skupině. 	
MOTIVACE	<p>Recitace básně s pohybovou aktivitou:</p> <p>Přišel podzim do zahrady Josef Lada</p> <p>Přišel podzim do zahrady, všechny barvy namíchá, s každým lístkem ví si rady, barvy na něj nadýchá.</p> <p>Konec léta je tu, děti, podzimní už přišel čas, listí k zemi s větrem letí, plno zlata je tu zas.</p>	10

	<ul style="list-style-type: none"> - Diskuze – Co se děje na podzim - Podzimní procházka – hrátky s listím (<i>mimo časový rámeček této hodiny</i>) 	
VÝTVARNĚ – TECHNICKÉ INFORMACE, POSTUP	Na čtvrtku A4 děti obkreslí tužkou javorový list. Poté celý povrch papíru navlhčí čistou vodou. Štětec namočí do barvy a nanáší ji na papír, dokud se nevpije. Vybírají podzimní barvy. Po zaschnutí list obtáhnou černým fixem a vystříhnou.	30
MATERIÁL, POMŮCKY	Čtvrtka, obyčejná tužka, černý fix, vodovky, kelímek s vodou, štětec a nůžky	5
VÝCHOVNĚ-VZDĚLÁVACÍ CÍLE	<i>Dlouhodobý cíl:</i> Žák rozvíjí své estetické vnímání a jemnou motoriku a koordinaci oko – ruka u dětí, <i>Střednědobý cíl:</i> Žák umí sám zhodnotit, jakých výtvarných metod využít při konkrétní aktivitě. <i>Krátkodobý cíl:</i> Žák je schopen efektivně pracovat s vodovými barvami za použití různých velikostí štětců.	
Kognitivní	Děti se formou výtvarného znázornění naučily, jak vypadá javorový list. Také se dozvěděly více o tom, proč na podzim mění listy barvu a jaké tyto barvy jsou. Žák umí vyjmenovat roční období. Umí uvést příklady podzimu.	
Afektivní	Žáci se pozitivně naladí a poznají, že podzim nemusí být nutně vnímán jako smutný konec teplého počasí, ale také jako veselé období hrající všemi barvami. Žák umí popsat jaké roční období má raději a proč, co mu naopak nevyhovuje na ostatních obdobích.	
Psychomotorický	Děti aktivitou rozvíjí jemnou motoriku, umí správně uchopit (tužku, štětec) – pečlivě obkreslují podle šablony, učí se používat vodové barvy, pracovat se štětcem. Zlepšují také práci s nůžkami.	

<p>HODNOCENÍ REFLEXE S DĚTMI</p>	<p>Pedagog hodnotí průběh práce žáků – jejich soustředěnost, snaživost, kázeň, plnění pokynů.</p> <p>Zhodnotí také, jak děti splnily zadání – zda správně obkreslily list, zda správně vybírají podzimní barvy a správnost držení nůžek.</p> <p>Nakonec se děti zhodnotí samy – řeknou si, co se jim povedlo a co by naopak udělaly jinak.</p> <p>Děti mají také možnost zhodnotit aktivitu samotnou – zda jim přišla zajímavá, jestli to pro ně bylo těžké, nebo jednoduché a co by případně chtěly dělat jinak.</p>	<p>10</p>
<p>SEBEREFLEXE</p>	<p>Všechny vytyčené cíle aktivity byly splněny.</p> <p>Děti byly již při motivační části aktivní, spoustu toho již o podzimu věděly, o to více vypadaly zaujatě.</p> <p>Samotnou aktivitu hodnotím jako úspěšnou v tom smyslu, že děti zaujala, bavila je – líbilo se jim, jak se do sebe při této technice barvy vzájemně vpíjejí.</p> <p>Co se týče splnění zadání, nikdo neměl výraznější problémy s pochopením, při vypracování některým dětem akorát dělalo menší potíže konečné konturování listu a částečných problémů jsem si všimla při vystřihování, kdy některé děti měly problém se stříháním zákrutů listu. Časová dotace byla dostačující.</p> <p>Povedenost výtvorů jsme zdůraznili tím, že jsme je vyvěsili na nástěnku, aby si je mohli prohlédnout všichni příchozí.</p>	

Zdroj: vlastní zpracování

Ukázky práce žáků: viz „Přílohy“

ZÁVĚREČNÁ REFLEKTIVNÍ ÚVAHA O VLASTNÍM STUDIU

Vstup na vysokou školu pedagogického zaměření v mém věku byl pro mě odvážným krokem. Rozhodnutí studovat dálkově vychovatelství na Univerzitě Karlově pramenilo z hluboké touhy po poznání. Toužila jsem se ponořit do světa pedagogiky a naučit se s dětmi pracovat zodpovědně a správně. Mým cílem bylo, je a bude předat jim do života to nejlepší a stát se pro ně průvodcem, který jim ukáže cestu k poznání a rozvoji. Věřím, že role pedagoga je v životě dětí nesmírně důležitá. Jsou to ony, kdo tvoří naši budoucnost, a proto je klíčové, abychom jim s láskou a trpělivostí předávali naše znalosti a formovali jejich charakter. Investice do jejich výchovy se nám vrátí v podobě zodpovědných a spokojených generací.

Cesta studiem nebyla jednoduchá. Musela jsem skloubit náročné studium s pracovními a rodinnými povinnostmi. I když mi zaměstnavatel vyšel vstříc a umožnil mi studium, neustále jsem musela shánět někoho, kdo by mě v mé nepřítomnosti v daný den zastoupil. Ale nejhorší pro mě znamenala ztráta příjmů. Často jsem se cítila unavená a zahlcená. Říkala jsem si, mám to zapotřebí? Občas jsem jela ze školy domů a byla jsem unavená, ale na druhou stranu mnohokrát jsem jela domů plná krásných dojmů a s příjemným pocitem uspokojení, že ten den stál opravdu za to. Někteří pedagogové svou přednášku vedli úžasně, a my odcházeli s úsměvem domů. Díky těmto pocitům a podpoře, motivaci mých nejbližších jsem dokázala zdolat všechny překážky a dosáhnout svého cíle. Jejich slova a povzbuzení a obětavá pomoc mi dodávala sílu v těžkých chvílích a motivovala mě k dalšímu snažení.

Studium mi dalo mnoho. Získala jsem nové poznatky z oblasti pedagogiky a psychologie, které mi pomohly lépe porozumět dětem a jejich potřebám. Osvojila jsem si také cenné dovednosti, jako je kritické myšlení efektivní komunikace a práce s informacemi.

Nabyla jsem znalosti o vývoji dětí, jejich potřebách a specifickém chování v různých věkových obdobích. Naučila jsem se různé pedagogické přístupy a metody práce s dětmi, včetně rozvíjení jejich kognitivních dovednostních i emočních oblastí. Seznámila jsem se s principy inkluzivního vzdělávání a naučila se, jak vytvářet vzdělávací prostředí, které je přístupné a inkluzivní pro všechny děti bez ohledu na jejich individuální odlišnosti. Získala jsem komplexní informace o legislativním rámci týkajícím se péče o děti a jejich vzdělávání. Studium mi pomohlo rozvíjet mé komunikační a prezentační dovednosti.

Naučila jsem se praktické dovednosti pro práci s dětmi v různých prostředích. Studium mi dalo hlubší empatii a porozumění dětem a jejich potřebám. Naučila jsem se vnímat svět z jejich perspektivy a respektovat jejich individuální odlišnosti. Pootevřelo mi dveře k široké škále profesních možností v oblasti pedagogiky a práce s dětmi.

Velmi si cením zkušeností z praxe, které jsem získala. Uvědomila jsem si, že vychovatelství je důležitá a zodpovědná profese, která má velký vliv na životy dětí.

Studium mi dalo novou perspektivu a smysl života. Jsem vděčná za tuto příležitost a těším se na další výzvy, které mi profese vychovatelky přinese.

Srdečně děkuji všem pedagogům, kteří mi pomohli na mé cestě studiem na vysoké škole a předali mi své znalosti a moudra.

Závěrem bych ráda zdůraznila, že studium na vysoké škole oboru vychovatelství mi dalo mnohem více, než jsem si kdy dokázala představit. Získala jsem cenné znalosti a dovednosti, které mi pomohou stát se zodpovědnou a kompetentní vychovatelkou a pozitivně ovlivnit životy dětí. Práce s dětmi mi přináší mnoho radosti a uspokojení.

Tato cesta byla náročná, ale zároveň i nesmírně obohacující a inspirativní. Jsem vděčná za všechny zkušenosti a znalosti, které jsem během studia získala.

POUŽITÁ LITERATURA

- ALDRUP, Karen, Bastian CARSTENSEN a Uta KLUSMANN. Is Empathy the Key to Effective Teaching? A Systematic Review of Its Association with Teacher-Student Interactions and Student Outcomes. *Educational Psychology Review*. 2022, 34(3), 1177-1216. ISSN 1040-726X. Dostupné z: doi:10.1007/s10648-021-09649-y
- AZER, S. A. The qualities of a good teacher: how can they be acquired and sustained? *Journal of the Royal Society of Medicine*. 2005, 2005-02-01, 98(2), 67-69. ISSN 0141-0768. Dostupné z: doi:10.1258/jrsm.98.2.67
- BENDL, Stanislava kol. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.
- CREAGH, Sue, Greg THOMPSON, Nicole MOCKLER, Meghan STACEY a Anna HOGAN. Workload, work intensification and time poverty for teachers and school leaders: a systematic research synthesis. *Educational Review.*, 1-20. ISSN 0013-1911. Dostupné z: doi:10.1080/00131911.2023.2196607
- HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ a kol. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2.
- HAVEL, Jirí a Veronika NAJVAROVÁ a kol. *Rozvíjení gramotnosti ve výuce na 1. stupni ZŠ*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5714-2.
- HEPBURN, Stevie-Jae, Annemaree CARROLL a Louise MCCUAIG. Exploring a Complementary Stress Management and Wellbeing Intervention Model for Teachers: Participant Experience. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2021, 18(17). ISSN 1660-4601. Dostupné z: doi:10.3390/ijerph18179009
- KOHOUTEK, Rudolf a Jaroslav ŠTĚPANÍK. *Psychologie práce a řízení*. Brno: CERM, 2000. ISBN 80-214-1552-5.
- LANGDON WARREN, Louis. The Importance of Teacher Leadership Skills in the Classroom. *Education Journal*. 2021, 10(1). ISSN 2327-2600. Dostupné z: doi:10.11648/j.edu.20211001.12
- LAUFKOVÁ, Veronika, Adéla GOLDMANNOVÁ. *Rozvoj čtenářské pregramotnosti v praxi mateřské školy*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 2020. ISBN 978-80-7603-202-6

- LAUFKOVÁ, Veronika. Čtenářská gramotnost z pohledu rámcových a školních vzdělávacích programů. *Gramotnost, pregramotnost a vzdělávání*, 2018/2(1), 29-61.
- NGOC HOANG, Diep Thi a Thu Thi ANH DO. INTEGRATION OF TEAMWORK SKILLS IN TEACHING IN ORDER TO MEET THE LEARNING OUTCOMES IN THE CDIO SYLLABUS: APPLICATION TO TECHNOLOGY AND ENGINEERING. *Journal of Mechanical Engineering Research & Developments*. 2019, 2019-04-04, **42**(2), 01-05. ISSN 10241752. Dostupné z: doi:10.26480/jmerd.02.2019.01.05
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.
- PRÁZOVÁ, Irena, Kateřina HOMOLOVÁ, Hana LANDOVÁ a Vít RICHTER. *České děti jako čtenáři*. Brno: Host, 2014. ISBN 978-80-7491-492-8.
- RAFIQ, Muhammad, Andleeb ASIM, Muhammad Tufail KHAN a Muhammad ARIF. The Effects of Social Media on Reading Habits. *Pakistan Journal of Information Management and Libraries*. 2019, **21**, 46-65. ISSN 24097462. Dostupné z: doi:10.47657/2019211248
- SADHA, Mesa Salsabila, Novitri NOVITRI a M. SYARFI. The Correlation between Social Media Usage and Reading Ability of English Department Students at University. *IDEAS: Journal on English Language Teaching and Learning, Linguistics and Literature*. 2022, 2022-12-19, **10**(2), 2201-2210. ISSN 2548-4192. Dostupné z: doi:10.24256/ideas.v10i2.3228
- SHAHROZE SIDDIQUI, Muhammad, Wajiha KANWAL, Khalida PARVEEN, Iffat SHAHEEN a Nosheen WAJID. Effect of Teachers' Organizational Skills on Their Academic Optimism. *Journal of Management Practices, Humanities and Social Sciences*. 2022, **6**(3). ISSN 26046423. Dostupné z: doi:10.33152/jmphss-6.3.12
- STRAKOVÁ, Jana a kol. *Vědomosti a dovednosti pro život: čtenářská, matematická a přírodovědná gramotnost patnáctiletých žáků v zemích OECD*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2002. ISBN 80-211-0411-2.
- TOMÁŠKOVÁ, Iva. *Rozvíjíme předčtenářskou gramotnost v mateřské škole*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0790-0.

URBANOVÁ, Svatava a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století: (reflexe české tvorby a recepce)*. V Olomouci: Votobia, 2004.
ISBN 80-7220-185-9.

Legislativa

§ 2, zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících.

§ 16, zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících.

Internetové zdroje

E-U-R [online], [cit. 26. 3. 2024]. Dostupné na:

https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/E/E-U-R

ZŠ A MŠ NA BERÁNKU V PRAZE 12. *O škole*. Online. B.r. Dostupné

z: <http://www.naberanku.cz/o-skole>

ZŠ a MŠ Na Beránku v Praze 12. (2023); ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM –
pro zájmové vzdělávání – školní družinu (CESTA); dostupné na:

<https://naberanku.cz/uploads/dokumenty/svp-sd.pdf>. Datum přístupu: 1. 6. 2024

PŘÍLOHA 1: OSVĚDČENÍ O DALŠÍM VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGICKÉHO PRACOVNÍKA

1108/97

PEDAGOGICKÉ CENTRUM PRAHA
zařízení s akreditací MŠMT ČR
pro další vzdělávání pedagogických pracovníků
Na Poříčí 4, 110 00 Praha 1

OSVĚDČENÍ

Oddělení inovačních programů, pedagogiky a estetickovýchovných předmětů

Michaela VLČKOVÁ

rodné číslo 745822/2453

absolvovala čtyřsemestrální studium pro pedagogy bez pedagogické způsobilosti

Pedagogicko psychologické minimum

Dr. Jarmila Čecháková
Vedoucí oddělení

Ředitel/ka PC

V Praze dne 20. května 1997

VARANTY

Michaela Vlčková

Nar. 22. 8. 1974

získává

OSVĚDČENÍ

o absolvování online kurzu

**S asistenty k lepší škole: Jak podporovat úspěšnost dítěte
ve vzdělávání – Příběh Sama**

Rozsah: 6 hodin

Kurz absolvován dne: 1.3. 2021

Mgr. Tomáš Habart
Ředitel vzdělávacího programu Varianty

Číslo osvědčení: VAR2021/E0300
Osvědčení bylo vydáno dne: 1.3. 2021
Člověk v tísni, o. p. s.
Šafaříkova 24, 120 00 Praha 2, IČO: 25 75 52 77,
Akreditace č.j.: MŠMT – 25420/2017-1

ČLOVĚK V TÍSNI, o.p.s.
Šafaříkova 24, 120 00 Praha 2
IČO: 25 75 52 77, DIČ: CZ26756277

**LEPŠÍ ŠKOLA
PRO VŠECHNY**

Kurz vznikl díky sbírce
Lepší škola pro všechny.

Osvědčení

číslo 2020/3945

Michaela Vlčková

narozen/a
22. 8. 1974

se zúčastnil/a vzdělávacího programu

Efektivní řešení konfliktů v jednání s rodiči žáků

Vzdělávací program byl akreditován MŠMT
v rámci systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků
pod č. j.: 14972/2018-2-654

Termín konání:

10. 11. 2020 8:00 - 9:30 + 10:30 - 12:00

11. 11. 2020 8:00 - 9:30 + 10:30 - 12:00

Místo konání: on-line prostředí

Forma konání: webinář (nouzový stav v ČR)

Rozsah: 8 hodin

V Brně 11. 11. 2020

ZRETEL s.r.o.

www.zretel.cz Zvonařka 14
DIČ: CZ28335775 617 00 Brno, CZ

Zřetel, s.r.o.

certifikát

Michaela Vlčková

úspěšně absolvoval/a

Bezpečně v kyber! - Rozšířená verze

s časovou dotací 6 hodin.

Kurz poskytuje a garantuje:

Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost

certifikát číslo: 000-3598

Vydáno v Brně, 31. 3. 2021

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Úřad vlády České republiky

Národní úřad
pro kybernetickou
a informační bezpečnost

Ing. Karel Řeřicha
ředitel Národního úřadu
pro kybernetickou
a informační bezpečnost

Centrum dopravního výzkumu, v. v. i.

vydává

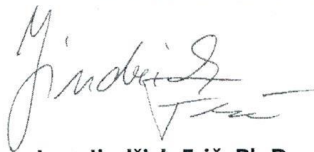
Michaele Vlčkové

OSVĚDČENÍ

o absolvování On-line semináře

„Jak pracovat s metodikou dopravní výchovy pro ZŠ“

které se uskutečnilo 30.4.2020

Ing. Jindřich Frič, Ph.D.

ředitel

Centrum dopravního výzkumu, v. v. i.

v Brně dne 30.4.2020

Osvědčení

číslo 2021/334

Michaela Vlčková

narozen/a
22. 8. 1974

se zúčastnil/a vzdělávacího programu

Čtenářská gramotnost ve volnočasových aktivitách

Vzdělávací program byl akreditován MŠMT
v rámci systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků
pod č. j.: 424/2020-4-193

Termín konání:

27. 1. 2021, 28. 1. 2021

Místo konání: on-line prostředí

Forma konání: webinář (nouzový stav v ČR)

Rozsah: 8 hodin

V Brně 28. 1. 2021

Signed by PDF Signer+
CN = Mgr. David Kubů
O = Zřetel, s.r.o.
Time = 12:51 28.01.2021
Algorithm = RSA/2048

Zřetel, s.r.o.

Osvědčení

číslo 2020/3945

Michaela Vlčková

narozen/a
22. 8. 1974

se zúčastnil/a vzdělávacího programu

Efektivní řešení konfliktů v jednání s rodiči žáků

Vzdělávací program byl akreditován MŠMT
v rámci systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků
pod č. j.: 14972/2018-2-654

Termín konání:

10. 11. 2020 8:00 - 9:30 + 10:30 - 12:00

11. 11. 2020 8:00 - 9:30 + 10:30 - 12:00

Místo konání: on-line prostředí

Forma konání: webinář (nouzový stav v ČR)

Rozsah: 8 hodin

V Brně 11. 11. 2020

ZRETEL s.r.o.

www.zretel.cz Zvonařka 14
DIČ: CZ28335775 617 00 Brno, CZ

Zřetel, s.r.o.

PŘÍLOHA 2: ÚKAZKA PRÁCE ŽÁKŮ Z PROVEDENÉ HODINY

